

HALJALA VALLA

ARENGUKAVA

2014 – 2020

Sissejuhatus

Arengukava muutmise käigus on toimunud neli arengukava avalikku arutelu. Arutelud toimusid 1. – 8. september.

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on igal omavalitsusel kohustus koostada arengukava, kus on määratletud omavalitsuse pika- ja lühiajalised arengu eesmärgid.

Haljala valla arengukava 2014-2020 määratleb Haljala valla arengu eesmärgid valdkondade kaupa kuni aastani 2020 ja eesmärkide elluviimiseks kavandatavad tegevused kuni aastani 2019 ning sisaldab hetkeolukorra analüüsi arenguvajadusi ja -võimalusi.

Teemavaldkondade visioonid ning strateegilised eesmärgid on jaotatud peatükkideks järgnevalt:

- 4.1. haridus ja noorsootöö;
- 4.2. infrastruktuur ja üldine heakord;
- 4.3. ettevõtlus, turism ja arendustegevus;
- 4.4. sotsiaaltoetamine, tervishoid ja terviseedendus;
- 4.5. kultuur, sport ja vaba aeg;
- 4.6. haldussuutlikkus ja koostöö

Arengukava üheks muudatuseks on eelarvestrateegia esitamine arengukava osana, mis tagab parimal moel omavahelise kooskõllalisuse ehk pikemaajaliste strateegiliste plaanide katmise reaalseste finantseerimisvõimalustega. Eelarvestrateegia kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan.

Esitatud arengukava pole kaugeltki täiuslik ning lõplik ja vajab igaaastast täiendamist.

Täname kõiki, kes arengukava koostamisele kaasa aitasid ja Haljala valla edasisest arengust huvitusid ning oma nõu ja jõuga aitasid käesolevat dokumenti koostada.

Aitäh Teile!

Sisukord

SISSEJUHATUS	2
1. PÕHIMÕISTED	4
2. HALJALA VALLA LÜHISELOOMUSTUS	6
2.1 . ASEND, RUUMIPLANEERIMINE JA MAAKASUTUS.....	6
2.2 . AJALOOLINE TAUST.....	7
2.3 . RAHVASTIK JA SOTSIAALNE OLUKORD	8
2.4 . INFRASTRUKTUUR	10
2.5 . KESKKOND.....	10
2.6 . MAJANDUSTEGEVUS	11
3. HALJALA VALLA VISIOON AASTANI 2020	13
4. TEEMAVALDKONDADE VISIOONID NING STRATEEGILISED EESMÄRGID	14
4.1 HARIDUS JA NOORSOOTÖÖ	14
4.1.1 Alusharidus.....	14
4.1.2 Üldharidus.....	16
4.1.3 Noorsootöö	20
AVATUD NOORSOOTÖÖ	20
Noorte teavitamine ja nõustamine	22
Erinoorsootöö	23
4.1.4. Huviharidus ja huvitegevus	23
4.2 INFRASTRUKTUUR JA ÜLDINE HEAKORD	26
4.2.1 Ühisveevärk, kanalisatsioon, puhastusseadmed, kaugküte, energeetika	26
4.2.2 Tänavavalgustus	27
4.2.3 Teedevõrk	29
4.2.4 Keskkond.....	30
4.2.5 Jäätmemajandus	31
4.3. ETTEVÕTLUS, TURISM JA ARENDUSTEGEVUS.....	33
4.3.1. Elamu- ja puhkepiirkonnad.....	33
4.3.2. Arendus- ja planeerimistegevus	35
4.4. SOTSIAALHOOLEKANNE, TERVISHOID JA TERVISEEDENDUS	37
4.4.1. Sotsiaal- ja tervishoiuteenused	37
4.4.2. Vallaelanike tervise parendamine.....	39
4.5. KULTUUR, SPORT JA VABA AEG	42
4.5.1 Kultuurikeskus	42
4.5.2 Sporditegevus vallas.....	43
4.5.3 Raamatukogud.....	44
4.5.4 Haljala kihelkonnamuuseum	46
4.5.5 Haljala kirik.....	47
4.5.6 Vabaihendused ja külaliikumine	48
4.5.7 Turvaline elukeskkond	50
4.6 HALDUSSUUTLIKKUS JA KOOSTÖÖ.....	51
4.6.1 Avalikud teenused, meedia ja avalikud suhted	51
4.6.2 Koostöö.....	53
5. SWOT JA ARENGUPRIORITEEDID	55
5.2. HALJALA VALLA ARENGUPRIORITEEDID AASTATEL 2014-2020	56
6. ARENGUKAVA MUUTMINE	58

1. Põhimõisted

Areng - majanduslike, sotsiaalsete ja looduskeskkonna muutuste protsess, millel puudub ühtne ja lihtne määratlus. Tavapäraselt nähakse arenguna positiivseid muutusi.

Avalik teenus – avalik teenus on avalike ülesannete täitmisel üldistes huvides osutatav teenus, mis on suunatud avalike hüvede pakkumisele, avaliku ülesandega kaasneva kohustuse täitmisele või põhiõiguste, vabaduste ja huvide kaitsele (PRAXIS aruanne, juuli 2009).

Arengukava - arengukava on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgid määrav ja nende elluviimiseks tegevusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Arengukava sisaldab hetkeolukorra analüüsi. Arengukavas kajastatakse kuni arengukava perioodi lõpuni strateegilised eesmärgid ja tegevused eesmärkide saavutamiseks (KOKS § 37).

Eelarvestrateegia - kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan nelja eelseisva eelarveaasta kohta.

Detailplaneering -planeering, mis koostatakse valla territooriumi osa kohta ning on lähiaastate ehitustegevuse ja maakasutuse aluseks. Detailplaneeringuga määratakse planeeritava maa-ala kruntideks jaotamine, krundi ehitusõigus ja hoonestusala, tänavate maa-alad ja liikluskorraldus, haljastuse ja heakorralduse põhimõtted, tehnovõrkude ja rajatiste paigutus, keskkonnakaitse abinõud, maakasutuse ja ehitamise erinõuded jm seadusest tulenevad erinõuded.

Investeering - kulutus, mida tehakse püsivääruste loomiseks eesmärgiga kasutada neid arenguprotsessis pikema aja vältel.

Projekt - täpselt kavandatud tegevuste kompleks koos eelarvega kindlaksmääratud protsess arengueesmärkide ja -prioriteetide, nende saavutamise teede ning tegevuskava sõnastamiseks.

Strateegiline planeerimine - süstemaatiline arendustegevusi integreeriv sammsammuline protsess arengueesmärkide ja -prioriteetide, nende saavutamise teede ning tegevuskava sõnastamiseks. Strateegiline plaan loob konteksti ja annab suunad ning juhised detailsemaks planeerimiseks ja administratiivsete otsuste langetamiseks.

Strateegilised eesmärgid – pikaajalised arengueesmärgid

Struktuurifondid - Euroopa Liidu struktuuripoliitika elluviimiseks loodud rahastamise vahendid, mis finantseerivad piirkondade arengut vastavalt kokkulepitud dokumentidele.

Säästev areng - sihipäraselt suunatud areng, mis tagab inimeste elukvaliteedi paranemise kooskõlas loodusvarade olemi ja ökosüsteemide taluvusvõimega. Säästev areng taotleb tasakaalu sotsiaalsfääri, majanduse ja keskkonna vahel ning täisväärtusliku ühiskonnaelu pikaajalist jätkumist.

Taristu – lisasõna väljendi infrastruktuur kõrvale. Mingi nähtuse või süsteemi (valla, linna, terve ühiskonna, ettevõtte, kaitseväge, tarkvarasüsteemi, vms.) toimimiseks vajalike füüsiliste ja organisatsiooniliste vahendite kogum.

Tegevuskava - loend konkreetsetest ülesannetest ja tegevustest, mida on vaja täita püstitatud eesmärkide saavutamiseks koos ressursside, elluviijate ja tähtaja määramisega tulemuste saavutamiseks.

Terviseprofiil - arengudokument, mis aitab kaardistada kohalike elanike tervise olukorda ja seda mõjutavaid tegureid. Terviseprofiili abil saab määratleda paikkonna peamised probleemid, sekkumist nõudvad valdkonnad ja vajalikud tegevused.

Visioon – ideaal, kujutlus sellest, milline tulevik peaks olema. Visioon on pilt eelistatavamast tulevikust teatud ajavahemiku pärast.

Üldplaneering - planeering, mis koostatakse kogu valla territooriumi või selle osade kohta ja mille üheks olulisemaks ülesandeks on valla territoriaal-majandusliku arengu põhisuundade kavandamine, kestva ja säästva arengu tingimuste määratlemine ning nende sidumine territoriaal-majandusliku arenguga. Kehtestatud üldplaneering on aluseks detailplaneeringute koostamisele.

2. Haljala valla lühiiseloostus

2.1. Asend, ruumiplaneerimine ja maakasutus

Asend

Haljala vald asub Lääne-Viru maakonna põhjaosas, piirnedes idas Viru-Nigula ja Sõmeru, põhjas Vihula, läänes ja lõunas Rakvere ning Kadrina valdadega. Valla põhja- ja keskosa on Viru lavamaal, lõunaosa Pandivere kõrgustiku jalamil. Haljala valla üldpindala on 183,02 km² ehk 18 302 ha. Lääne-Viru maakonnas on Haljala vald pindala suuruselt üheksandal kohal.

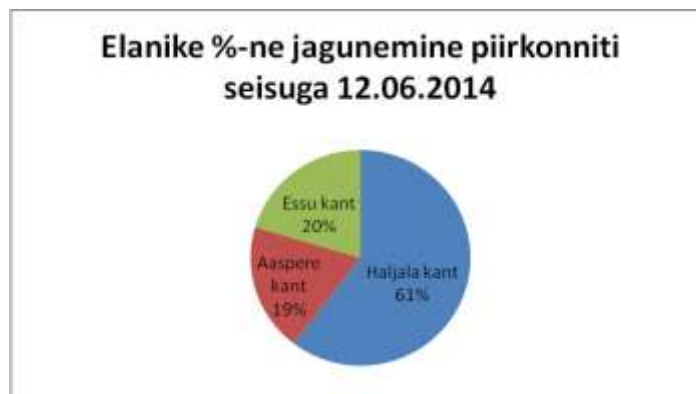
Joonis1. Haljala valla asukoht Lääne-Viru maakonnas. (*Vallavalitsus*)

Administratiivselt kuulub Haljala valla koosseisu 20 küla ja Haljala alevik. Tinglikult võib valla territooriumi jagada kolmeks suuremaks piirkonnaks: Haljala piirkond e. kant (Haljala alevik, Vanamõisa, Idavere, Lihulõpe, Auküla, Võle, Tatruse, Kisuvere); Aaspere piirkond e. kant (Aaspere, Kärnu, Liiguste, Kavastu, Sauste, Kõldu) ja Essu piirkond e. kant (Essu, Põdruse, Varangu, Pehka, Kandle, Aasu ja Aaviku).

Suurima elanike arvuga asulad on Haljala alevik, Aaspere ja Essu külad, mis on ka piirkondade tõmbekeskusteks.

Joonis 2. Elanike protsentuaalne jagunemine piirkonniti 12.06.2014 (*Vallavalitsus.*)

Ruumiplaneerimine

Tähtsamatest teedest läbib Haljala valda Tallinn-Narva maantee ja Rakvere-Käsmu maantee.

Valla keskusest, Haljala alevikust, on Rakverre 11 km ja Tallinna ~90 km.

Riigi ühe suurema maantee, Tallinn-Narva maantee (E 20)¹, läbimine annab märkimisväärse eelise ettevõtluse ja elukeskkonna arenguks valla territooriumil. (Vt Haljala valla üldplaneering p 1.2. Asendist tulenevad arenguvõimalused). Suur osa Haljala valda läbiva Tallinn-Narva maantee äärsetest aladest on valla üldplaneeringu kohaselt kaubandus-, teenindus- ja büroohonete ala.

Peale Haljala valla üldplaneeringu kehtestamist, jõustunud 01. juunil 2010.a, on vallavalitsus algatanud kuus ja kehtestanud viis detailplaneeringut. Detailplaneeringute koostamise eesmärgiks on planeeritavatele maa-aladele rajada tanklad, mitmed teenindus- ja majutushooned ning erinevad äripinnad. Planeeringualadele antakse kruntide ehitusõigus, arhitektuurinõuded ja määratakse teede ning tehnoorkude asukohad.

Valla peamiseks ülesandeks ruumiplaneerimisel on üldplaneeringuga kehtestatud elamu- ja tööstusalade arendamine ja arenduse suunamine läbi detailplaneeringute.

Maakasutus

31.07.2014.a seisuga oli riigi maakatastris registreeritud 2 221 katastriüksust pindalaga 17 961,9 ha, mis moodustab 97,8 % valla territooriumist. Suurem osa valla territooriumist on sihtotstarbeld maatulundusmaa 17 174,6 ha. Valla maakasutuse jagunemist 31.07.2014.a seisuga iseloomustab tabel 1.

Tabel 1. Maakasutuse jaotus sihtotstarvete järgi 31.07.2014.a seisuga (*Maa-amet*).

Sihtotstarve	Arv	Pind
Elamumaa	491	300,7
Ärimaa	42	20,6
Tootmismaa	122	109,7
Sotsiaalmaa	23	58
Transpordimaa	120	263,4
Jäätmeoidla maa	7	9,7
Riigikaitsemaa	1	0,7
Kaitsealune maa	3	12,9
Maatulundusmaa	1 411	17 174,6
Mäetööstusmaa	1	11,4
Haljala vald kokku	2 221	17 961,9

2.2. Ajalooline taust

Ajalooliselt on tänane Haljala vald moodustanud osa Haljala kihelkonnast, mis kujunes välja põhijoontes 13. sajandil Rebala muinaskihelkonna jagamisel kaheks kirikukihelkonnaks –

¹ Tallinn-Narva põhimaantee (E 20), kuulub rahvusvahelisse Trans European Network Transport (TEN-T) teedevõrgustikku ja on tähtsaim Eestit läbiv Venemaa ja Lääne-Euroopa vaheline maanteetranspordikoridor.

Haljalaks ja Kadrinaks. Taani hindamisraamat aastast 1241 loetleb lisaks Haljalale (tollal *Halelae*) veel 35 siitkandi küla. Et 15. sajandi algul lahutati Haljalast Rakvere kirikukihelkond, jäi Haljala kui kihelkonna senine tuumikala nüüdsest selle kaguserva. Umbes 500 km² suurune Haljala kihelkond hõlmas kuni 20. sajandi alguseni lisaks praegusele Haljala vallale enamiku tänasest Vihula vallast, aga ka tükke Kadrina, Rakvere, Sõmeru ja Viru-Nigula vallast.

Vald kui haldusterritoriaalne üksus hakkas Eestis kujunema 19. sajandi algul seoses pärisorjuse kaotamisega, tähistades esialgu talurahva omavalitsuslikku kogukonda ühe mõisa piires. Nii tekkis Haljala kihelkonna 18 mõisa baasil 18 valda, ent Haljala valda nende seas polnud – määravaks sai sellenimelise mõisa puudumine (Haljala kirikuküla oli küll kihelkonnakeskus, kuid kuulus Idavere mõisale). Ülemaalse haldusreformi käigus aastail 1890-1893 liideti väikesed mõisavallad kolmeks suuremaks – Aaspere, Vihula ja Varangu e. Maarja vallaks. Tänapäevane Haljala vald jagunes toona põhiosas Varangu ja Aaspere vahel.

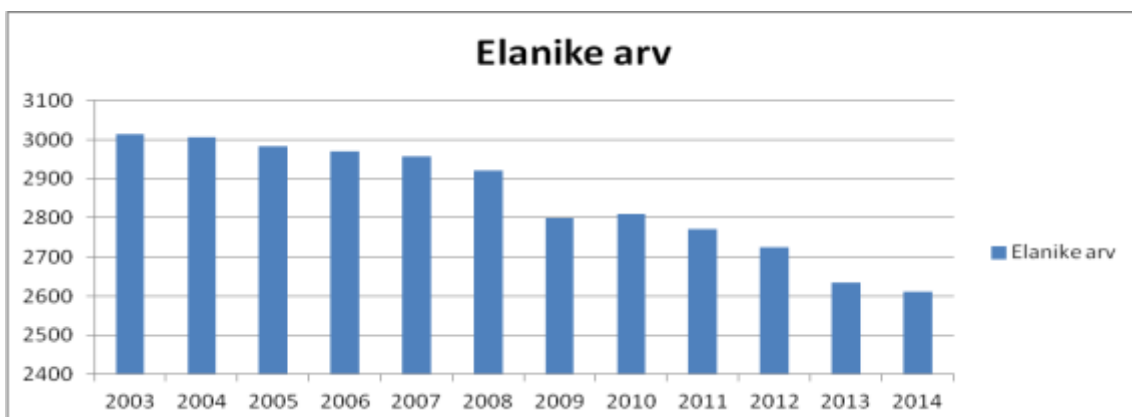
Haljala vald omavalitsusüksusena asutati 1917 aastal ning hõlmas Aasperest, Vihulast ja Varangust eraldatud Haljala, Maheda, Idavere, Põdruse, Essu, Katela, Vanamõisa, Potsu, Tatruse, Kisuvere, Lihulõpe ja Veltsi külad. Esimeseks vallavanemaks valiti August Bergmann (Pärgma) Idaverest.

Põhijoontes seesugusena, arvestamata väiksemaid piirimuutusi 1930. aastatel, püsis Haljala vald kuni maakondade ja valdade likvideerimiseni Eestis 1950. Seejärel jagati senine vald Haljala, Põdruse ja Varangu külanõukoguks; viimased kaks ühendati peagi Haljalaga. 1972 liideti Haljala külanõukoguga esmakordselt ka Aaspere piirkond (1950 kaotatud Aaspere vald oli vahepeal jagunenud Viitna, Võipere ja Vihula külanõukogude vahel). 1970. aastail välja kujunenud Haljala külanõukogu territoorium sai tänase valla aluseks. Haljala külanõukogu sai taas omavalitsusliku staatuse vallana Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsusega 30. aprillil 1992.

2.3. Rahvastik ja sotsiaalne olukord

Valla elanike arv oli 16.06.2014 Pereregistri andmetel 2589 inimest (neist naisi 1279 ja mehi 1310).

Joonis 4. Valla elanike arv 2003-2014 (01.jaanuari seisuga). (*Vallavalitsus*)

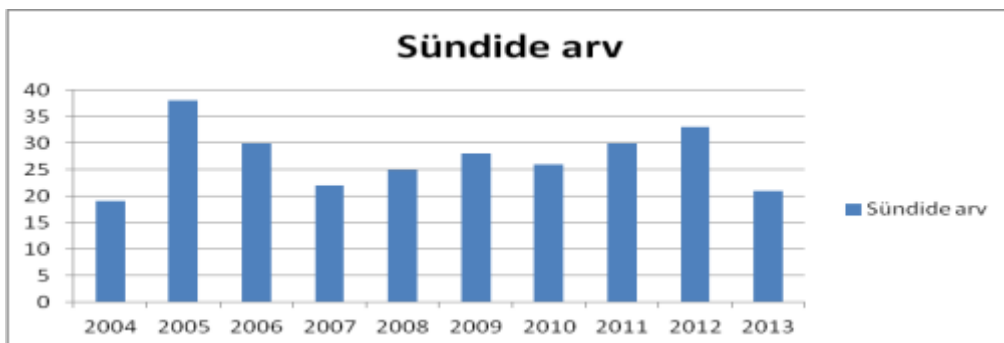

Viimase üheteistkümne aastaga (01.01.seisuga) on valla rahvaarv vähenenud 403 inimese võrra.

Joonis 5. Sündide arv 2004-2013 (*Vallavalitsus*)

Haljala valla arengukava 2014-2020

Tabel 2: Valla rahvaarv 2004-2014 (*Vallavalitsus*)

	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Aaspere küla	254	268	265	270	263	263	282	298	306	320	336
Aasu küla	16	16	12	18	21	21	21	23	21	21	26
Aaviku küla	8	8	9	9	11	10	9	9	10	10	12
Auküla küla	66	68	76	77	77	72	65	67	68	70	74
Essu küla	241	275	275	289	302	300	319	319	332	316	321
Haljala alevik	1170	1190	1199	1212	1237	1237	1320	1338	1336	1330	1341
Idavere küla	73	61	63	63	61	60	58	62	62	58	63
Kandle küla	27	33	33	32	31	31	30	28	24	33	34
Varangu küla	72	75	73	84	84	83	83	83	87	83	80
Kavastu küla	46	52	61	62	64	64	71	72	62	64	63
Kisuvere küla	47	50	56	44	44	44	44	45	51	56	47
Kõldu küla	49	47	44	42	47	47	52	52	40	57	57
Kärnu küla	38	39	37	36	34	34	34	34	59	41	44
Lihulõpe küla	61	64	74	75	75	75	70	72	70	69	65
Liiguste küla	31	28	30	35	35	35	35	38	38	38	39
Pehka küla	40	38	37	38	38	38	37	41	43	47	48
Põdruse küla	123	122	122	127	132	134	143	134	133	141	140
Vanamõisa küla	59	48	49	51	54	54	56	54	52	49	48
Võle küla	65	76	76	72	72	72	65	66	65	64	58
Tatruse küla	32	47	47	47	47	47	42	38	33	36	39
Sauste küla	76	83	85	85	80	80	84	81	78	80	72
Haljala vald	13	7	3	3							
	2607	2695	2726	2771	2809	2801	2920	2954	2970	2983	3007

2.4. Infrastruktuur

Haljala valda läbib 19 riigile kuuluvat maanteed, kogupikkusega 112,9 km. Kohalikke maanteid (vallateed + erateed avalikuks kasutuseks) on kokku 97,539 km ja tänavate kogupikkus 9,469 km (teede pikkused korrigeeritud 2013 vallavolikogu määrusega nr 91).

Valda varustab elektrienergiaga Eesti Energia AS. Haljala ja Aaspere telefonikeskjaamu ja abonentvõrke haldavad OÜ Eleks Telefon ja Elion Ettevõtted AS. Valla territooriumil on tagatud püsiv mobiilside. Andmeside püsiühendus on tagatud kogu valla territooriumil. Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus rajas EL toetusmeetme abil maa-aluse valguskaabli Haljala valla territooriumile. Ehitusluba sidekaabli rajamiseks on väljastatud AS-le Starman.

Haljala valla suuremate asulate joogiveega varustamine toimub ühisveevärgi kaudu. Eramajad saavad oma joogivee majapidamiste juurde rajatud puurkaevude või tiheasustusalal samuti ühisveevärgi kaudu. Vee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine toimub vastavalt Haljala Vallavolikogu poolt kinnitatud ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukavale.

Suur osa Haljala aleviku toimivatest vee ja kanalisatsioonisüsteemidest on rajatud 2011.a.

2011/2012 teostus Haljala aleviku veemajandusprojekt, mille käigus vahetati välja Haljala aleviku ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni torustik ja renoveeriti pumplad. 2012 alustati uue reoveepuhasti ehitusega, mis valmis 2013 sügisel.

Joonis 9. Väljastatud ehitus- ja kasutusload ning kirjalikud nõusolekud seisuga 01.01.2014.a (Haljala Vallavalitsus)

2.5. Keskkond

Keskkonnakaitse eesmärk on elukeskkonna hoidmine ja säilitamine ning selle saavutamiseks suunatud tegevus.

Seadusandluse ja majanduslike võimaluste paranemine riiklikul ja individuaalsel tasandil on võimaldanud kavandada ja rakendada meetmeid keskkonnanahoiu tagamiseks ja tõhustamiseks. Oluline areng on toimunud jäätmemajanduse valdkonnas. 2011.a valmis Haljala jäätmejaam, mille rekonstrueerimine lõpetati 2012 aastal.

Teist perioodi on Haljala valla territooriumi teostatud korraldatud jäätmevedu segaolmejäätmete käitlemiseks.

Jäätmemajanduses seisab ees oluline suunamuutus jäätmete ladestamiselt taaskasutamisele. Suund on jäätmetest energia saamine läbi põletusprotsessi ja oluliselt suuremas mahus erinevate taaskasutusvõimaluste rakendamises. Lääne-Viru valdade koostöös on alustanud tööd Lääne-Viru Jäätmekeskus.

Suuremaks keskkonnaalaseks projektiks tulevikuks on Haljala alevike tiikide puhastamine ja nende ümbruses rekreatsiooniala rajamine.

Majandus peab jätkusuutlikkuse tagamiseks arvestama looduse-, keskkonna- ja inimkapitali võimalustega.

2.6. Majandustegevus

Äriregistris registreeritud ettevõtteid Haljala vallas on kokku 276, osäühinguid 158, aktsiaseltsi 3, sihtasutusi 2, tulundusühistuid 1, füüsilisest isikust ettevõtjaid 68 ja mittetulundusühinguid 52 (sellest korteriühistuid 15).

Enamus Haljala valla suuremaid ettevõtteid paikneb Haljala alevikus. Maapiirkondade peamiseks tegevusaladeks on põllumajandus, kus omakorda domineerib teraviljakasvatus.

Suurimad ettevõtted vallas on: toiduainetööstus Viru Õlu AS, tekstiilitööstus Baltic Fibres OÜ, mööblitööstus Bellus Furnitur OÜ, põllumajandusettevõtte Aaspere Agro OÜ, OÜ Õitseng ja Idavere Mõis OÜ, puidutööstusettevõtte OÜ Maheda, OÜ Halvar Puit ja Valdepol OÜ.

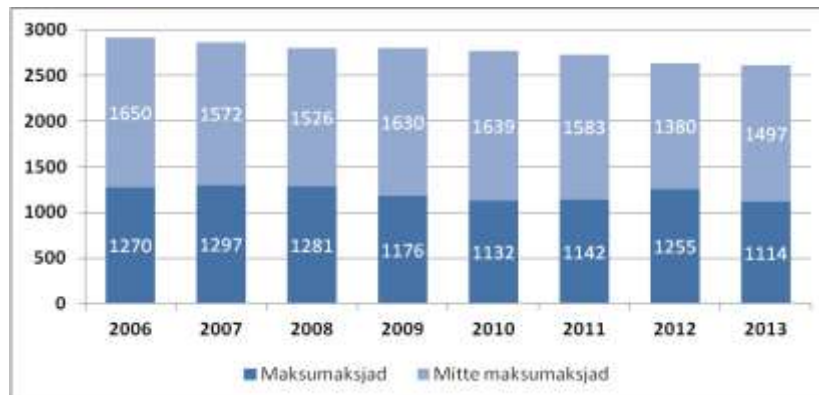
Suurimad tööandjad Haljala valla tööelisele elanikkonnale on 01.06.2014. aasta Maksu- ja Tolliameti andmete põhjal endiselt Haljala Vallavalitsus (sh kool, lasteaed, rahvamaja ja raamatukogud).

Tabel 3. Vallas tegutsevad suurimad tööandjad seisuga 31.05.2014. (*Maksu - ja Tolliamet*)

HALJALA VALLAVALITSUS
VIRU ÕLU, AS
BELLUS FURNITUR, OÜ
OG ELEKTRA, AS
AASPERE AGRO, OÜ
ÕITSENG, OÜ
AS HKSCAN ESTONIA (end. Aktsiaselts RAKVERE LIHAKOMBINAAT)
JELD-WEN EESTI AS
VIHULA MANOR HOSPITALITY OÜ
IDAVERE MÕIS, OÜ

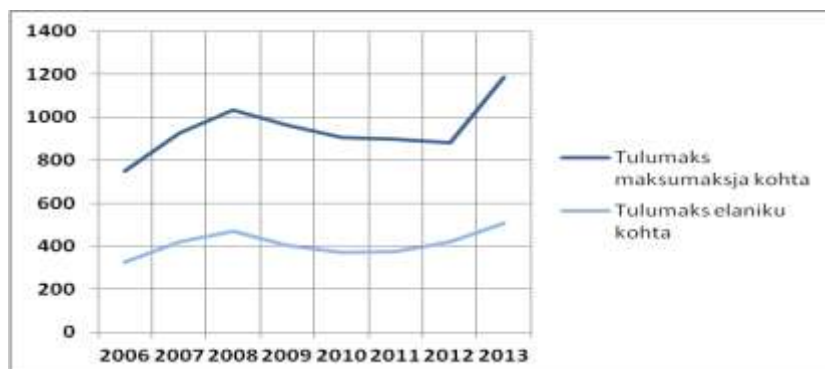
Vallaeelarve tuludest märkimisväärse osa moodustab maksumaksjate kaudu laekuv tulumaks. Koos elanike arvu vähenemisega on ka maksumaksjate arv viimastel aastatel kahanenud. Kui 2008. aastal oli vallas 1281 maksumaksjat, siis 2010. aastal 1132 ja 2011. aastal 1142 maksumaksjat ja 2013. aasta 31.12.2013.a seisuga on 1114 (vt Joonis 10).

Joonis 10. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine 2006-2013 (*Vallavalitsus*).

Kõige suurem füüsilise isiku tulumaksu laekumine ajavahemikul 2006 – 2011 oli 2008. aastal mis oli 1 323 113 eurot. 2010. aastal oli tulumaksu laekumine vähenenud 1 026 894 eurole. 2011. aastal laekus tulumaksu 1 120 870 eurot, 2012 aastal 1105290 eurot ja 2013 1323150 eurot. Tulumaksu jaotumist elaniku kohta näitab joonis 11.

Joonis 11. Tulumaksu jaotumine 2006-2013 (*Vallavalitsus*).

Ettevõtlust pärssivateks teguriteks on eelkõige vaba tööjõu puudumine, vajaliku kvalifikatsiooni ja oskustega sobiva tööjõu leidmine.

3. Haljala valla visioon aastani 2020

Aastal 2020 on Haljala vald kvaliteetse ning jätkusuutliku elukeskkonnaga, terve, haritud ja aktiivse rahvastikuga piirkond, kus on ühendatud rikkalik kultuuripärand, avatus innovatsioonile ning tugev paikkondlik identiteet.

4. Teemavaldkondade visioonid ning strateegilised eesmärgid

Et konkreetsemalt välja tuua Haljala valla arengusuundi kuni aastani 2020 on välja toodud valla arengule olulised valdkonnad ning käsitletud neid eraldi. Välja on toodud iga valdkonna visioon ja strateegilised eesmärgid, mis lähtuvad Haljala valla üldvisioonist. Tegevuskavades on prioriteetide lõikes toodud välja loend konkreetsetest ülesannetest ja tegevustest, mida on vaja täita antud valdkonna strateegilise eesmärgi saavutamiseks koos ressursi(de), elluviija(te) ja eeldatava tulemuste saavutamise tähtajaga.

4.1 Haridus ja noorsootöö

Aastal 2020 on Haljala vald haritud elanikkonnaga, otstarbeka haridusasutuste võrguga, õpilase eripära ja arengut toetava õpikeskkonnaga omavalitsus

4.1.1 Alusharidus

Lastehoid ja alusharidus on vallas kättesaadav ning kvaliteetne

Hetkeolukord

Haljala Lasteaias Pesapuu on paikkonna parimad võimalused kvaliteetse alushariduse andmiseks ja kooliks ettevalmistamiseks. Selle tagamisel on oluline roll koostööl peredega.

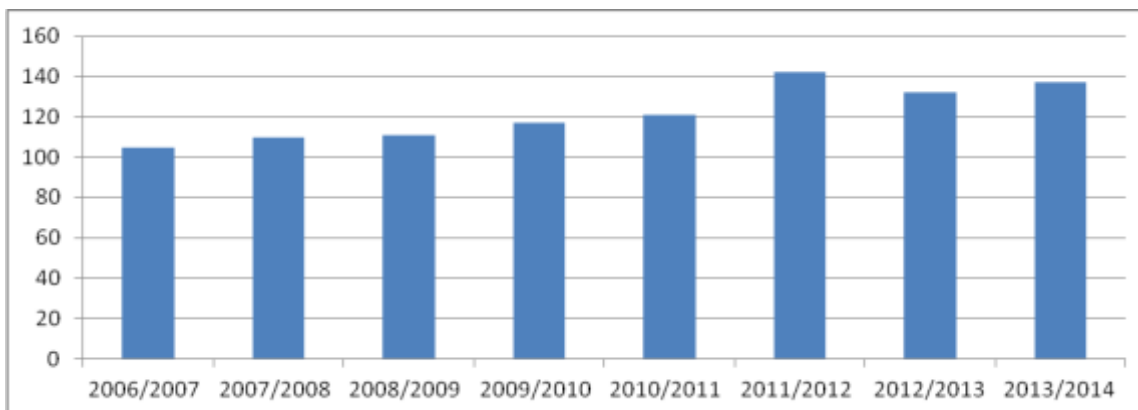
Alushariduse kvaliteedi näitajateks on lapse kohanemine lasteasutuses, sujuv üleminek kooli ja lastevanemate rahulolu.

2011.a. täielikult rekonstrueeritud lasteaiahoone loob lastele turvalise ja tervisliku arengukeskkonna, mis võimaldab lapsele eakohast, võimetele vastavat ning individuaalseid huvisid arvestavat kehalist, sotsiaalset ning vaimset arengut, et tal kujuneksid eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja koolis õppimiseks.

Kokku omandas alusharidust Haljala Lasteaias Pesapuu 2013/2014. õppeaastal 139 last. 2014/2015 prognoositav laste arv on 145. Alushariduse kättesaadavus on tagatud kõikidele valla eelkooliealistele lastele. 2011 avati Haljala Lasteaias Pesapuu täiendav sõimerühm ja tasandusrühm kõnehäiretega lastele. Selle tulemusel on laste arv suurenenud.

Lasteaiast alushariduse saanud laste haridustee jätkub valdavalt Haljala Gümnaasiumis.

Joonis 12. Laste arv Haljala lasteaias õppeaasta 10.jaanuari seisuga. (*Vallavalitsus*)

Tegevuskava

Prioriteet: Lasteaia õpikeskkonna jätkuv arendamine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Tugiteenuste arendamine	2014+		*	*	*	*	*	*	Vallaelarve + omafinantseering	Lasteaia direktor

Prioriteet: Konkurentsivõimelise pedagoogilise kaadri tagamine Haljala Lasteaias										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haridustöötajate koolitamise ja koolitusprojektide toetamine	2014+		*	*	*	*	*	*	Vallaelarve	vallavanem
Palgasüsteemi konkurentsivõimeliseks muutmine	2014+								Vallaelarve	vallavanem

4.1.2 Üldharidus

Haljala kool on parim kool paikkonna õpilastele, kes saavad hariduse, mis ühendab endas inimese vaimu ja keha, tarkuse ja tervise, eilsed kogemused ja homsed väljakutsed, saates ning suunates teda läbi elu. Selle saavutamist toetab nõuetekohane õpikeskkond.

Tulevikusuunad

Hariduse kvaliteedi näitajateks üldhariduskoolis on õpilaste edasijõudmine, tasemetööde, lõpueksamite, riigieksamite tulemused, edasiõppijate arv, koolist väljalangemine põhiharidust omandamata, samuti väljalangevus gümnaasiumiastmes, hariduse omandamise võimaldamine lähtuvalt õpilase individuaalsest arengust. Hästi töötavas koolis on õppe-kasvatustöö eesmärkide selgus, turvatunne ja hea distsipliin, sobivad õpilasi ja lapsevanemaid puudutavad ootused, hästi koostatud tunnijaotuse- ja sündmuste toimumise plaan, õpilase arengu kohta antud tagasiside, tugev pedagoogiline kaader, toimiv koostöö kooli ja kodu, hoolekogu ning kooli omaniku vahel. 2012. aasta 1. septembrist avati kooli juures õpilaskodu.

Hetkeolukord

Tänane Haljala Gümnaasium on võimeka pedagoogilise kaadriga, uuendustele avatud organisatsioon, mis on saavutanud kogukonna usalduse - valdav osa valla lastest õpib kodukoolis.

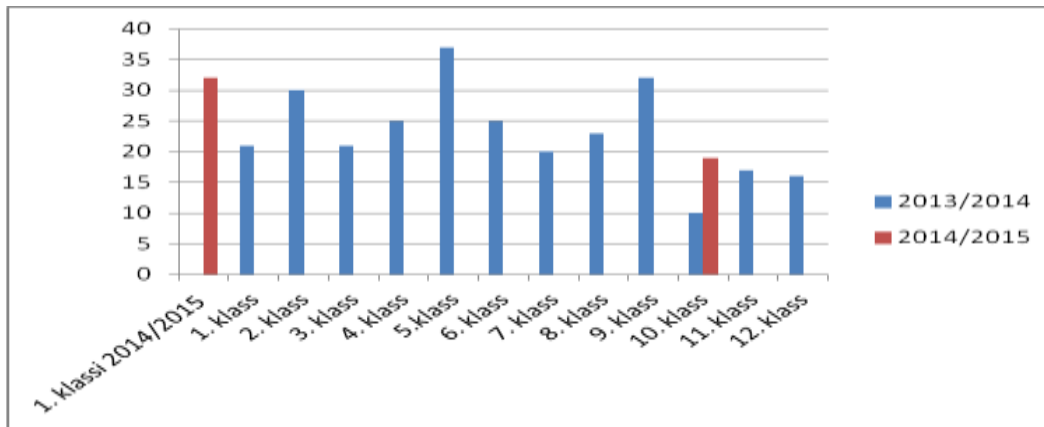
Haljala Gümnaasiumis õppis 2013/2014. õppeaastal kokku 280 õpilast, sellest põhikoolis 237 õpilast ja gümnaasiumis 43 õpilast (vt. Tabel 5. ning Joonised 13. ja 14. Õpilaste arv Haljala Gümnaasiumis (1-12. klass).

Tabel 5: Õpilaste arv Haljala Gümnaasiumis (1-12. klass). (EHIS)

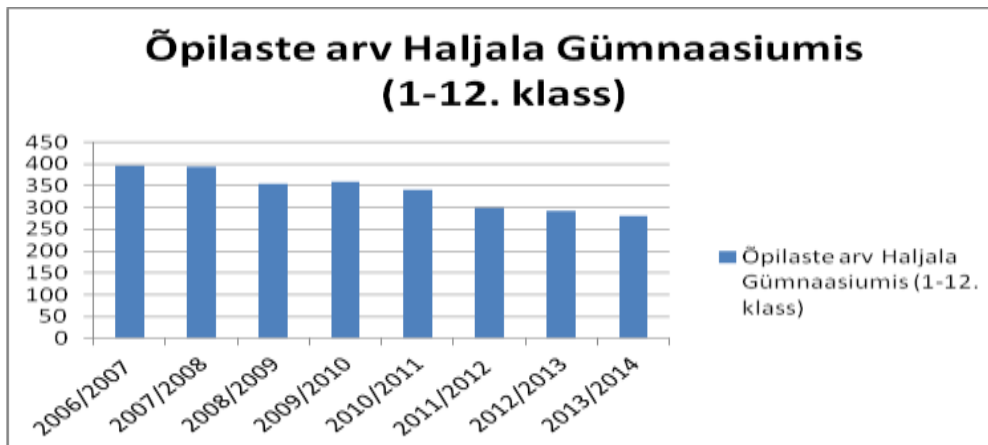
Õppeaasta	Õpilaste arv
2006/2007 - seisuga 10.01.2007	395
2007/2008 - seisuga 10.01.2008	393
2008/2009 - seisuga 10.01.2009	354
2009/2010 - seisuga 10.01.2010	358
2010/2011 - seisuga 10.01.2011	341
2011/2012 - seisuga 10.01.2012	299
2012/2013 – seisuga 10.01.2013	292
2013/2014 – seisuga 10.01.2014	280
2014/2015 – seisuga 01.09.2014	275

Joonis 13. Õpilaste arv klassides 2013/2014 Õa (Vallavalitsus)

Joonis 14. Õpilaste arv Haljala Gümnaasiumis (1-12. klass). (EHIS)

Kooli arengu seisukohalt on oluline kooliealiseks saajate (7 aastaste) arvu muutumine sünnistatistikaga võrreldes, mis erineb tänu sisse- ja väljarändele ja on seega raskesti prognoositav.

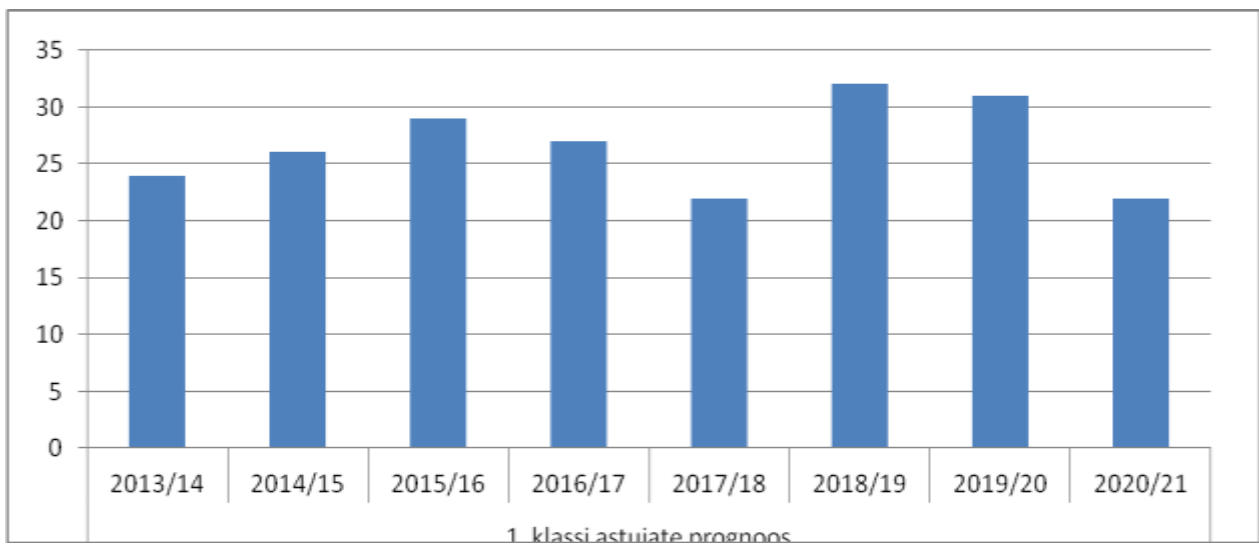
Tabel 6. Kooliminevate laste arv võrreldes sündide arvuga. (Vallavalitsus 2014 andmetel)

Sünniaasta	Sündide arv	Õppeaasta	1. klassi laste arvu prognoos	1. klassi vastuvõetute arv
2004	19	2011/2012	23	20
2005	38	2012/2013	31	30
2006	30	2013/2014	24	22
2007	22	2014/2015	26	32

Haljala valla arengukava 2014-2020

2008	25	2015/2016	29	
2009	28	2016/2017	27	
2010	26	2017/2018	22	
2011	30	2018/2019	32	
2012	33	2019/2020	31	
2013	21	2020/2021	22	

Joonis 15. 1. klassi õpilaste arvu prognoos õppeaastatel (Vallavalitsus 2014 andmetel)

Valla üldhariduskooli õpilaste arv on kahanemistendentsiga, mis seab gümnaasiumiastme jätkusuutlikkuse ja ülalpidamise kahtluse alla. Õpilaste arvu vähenemine avaldab mõju vallapoolsele kooli rahastamisele, väheneb ka riigipoolne hariduskulude eraldis. Omavalitsus sõltub hariduse korraldamisel vabariigi seadustest ning hariduspoliitikast ja omavalitsusüksuste omavahelisest koostööst.

Arengueelduseks on pedagoogilise personali vastavus kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele oma ainevaldkonnas, õpilastranspordi paindlik korraldus, tugiteenuseid osutavate spetsialistide olemasolu ja tõhus töö hariduslike erivajadustega õpilastega. Hästi toimiv ja uuendustele avatud kool loob head tingimused kogu valla vaimseks arenguks.

Haljala kooli õppehoonete seisukord vajab parandamist. Kriitiliselt tuleb üle vaadata ja hinnata ruumide kasutusotstarve ja arhitektuurne lahendus. 2012 alustati ajaloolise Haljala köstrimaja renoveerimisega ja hoone sai uue katuse. Eesmärk on arendada köstrimajast kaasaegne ja innovaatiline koolihoone osa.

Uute õppesuundade arendamisel teeb Haljala kool koostööd teiste koolidega, eeskätt Kunda Ühisgümnaasiumiga.

Tegevuskava

Prioriteet: Koolivõrgu korrastamine, õppehoone rekonstrueerimine ning uue kaasaegse ja energiatõhusa õppehoone ehitamine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Koolihoone õppekompleksi detailplaneeringu ning ehitus- ja rekonstrueerimisprojektide koostamine	2014	*	*						vallaeelarve + riigieelarve, EL tõeufondid	majandusspetsialist, ehitus- ja planeerimisspetsialist
Uue kaasaegse ja energiatõhusa õppehoone ehitamine	2015		*	*	*				vallaeelarve + riigieelarve + EL tõeufondid	majandusspetsialist, ehitus- ja planeerimisspetsialist
Õpilaskodu teenuse osutamine	2014	*	*	*	*	*	*	*	Vallaeelarve + riigieelarve	Majandusspetsialist
Koolistaadioni rekonstrueerimine	2014 +		*	*	*				vallaeelarve + riigieelarve + EL tõeufondid	majandusspetsialist, ehitus- ja planeerimisspetsialist
Kõstrimaja rekonstrueerimine kooli õppehooneks		*	*	*	*				vallaeelarve + riigieelarve ja EL tõeufondid	Majandusspetsialist; ehitus- ja planeerimisspetsialist
Prioriteet: Konkurentsivõimelise pedagoogilise kaadri tagamine Haljala koolis										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haridustõõtjate koolitamise ja koolitusprojektide toetamine	2014	*	*	*	*	*	*	*	Riigi – ja vallaeelarve	Vallavanem, koolidirektor
Haljala valla haridusstipendiumi loomine	2015 +		*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	Vallavanem, koolidirektor
Prioriteet: Konkurentsivõimelise ja kvaliteetse hariduse jätkumine Haljala koolis										

Haljala valla arengukava 2014-2020

Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Laste sündivuse ja õpilaste arvude analüüsid on aluseks kogu valla koolivõrgu korrastamisel	2015	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	kooli direktor, vallavanem
Erinevate valikainete toetamine	2014	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	kooli direktor
Uuenduslike õppevaralahenduste soetamine ja e-õppevara kasutuselevõtmine	2014	*	*	*	*				vallaeelarve	kooli direktor
Prioriteet: Haridusalastes vahetusprojektides osalemine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Toetada õpilaste osalemist hariduskoostööprogrammides (Comenius, Euroopa Noored)	2014+	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve, EL projektid	kooli direktor
Õpilasvahetuse toetamine sõprusvaldade koolidega	2014+	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve, EL projektid	kooli direktor
Prioriteet: Hariduse väärtustamine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haridusteamade läbiarutamine ja ettepanekute tegemine toimub hariduse ümarlaul	2014	*	*	*	*	*	*	*		vallavanem

4.1.3 Noorsootöö

Haljala valla noorsootöö üldeesmärk aastaks 2020 on tagada noore isiksuse mitmekülgse arengu võimalused noorsootöö mitmekesisuse, kättesaadavuse ja kvaliteedi suurendamise kaudu

Avatud noorsootöö

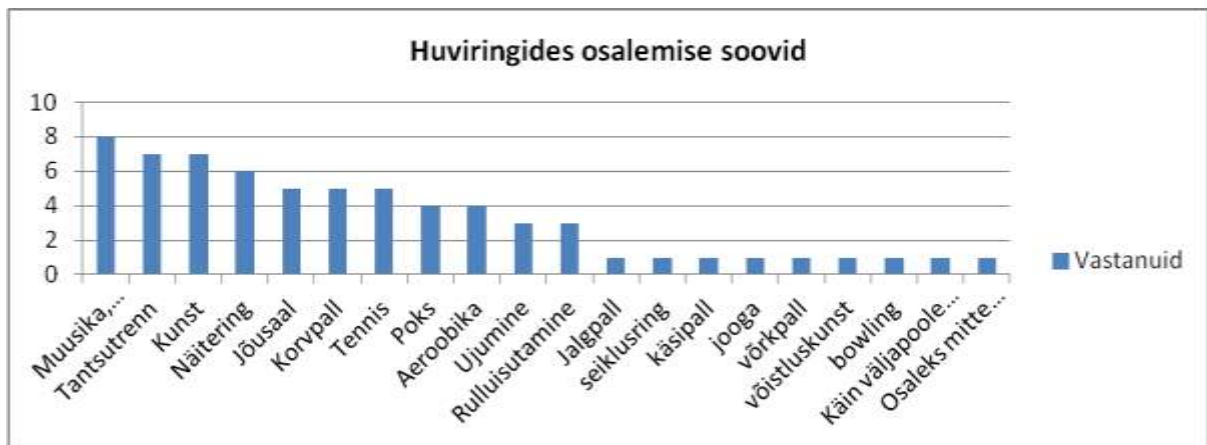
Haljala vallas pakutakse noortele inimestele vabatahtlikkuse alusel osaluse, arengulisi ja hariduslikke kogemusi, mis aitavad ühelt poolt neil olla aktiivsed demokraatlikus ühiskonnas ning teisalt oma vajadusi rahuldada. Avatud noorsootöö toimub noortekeskustes, klubides, - projektides, tänaval – kõikjal, kus leidub noori.

Hetkeolukord

Huvihariduseks, sportimiseks ja muuks sisukaks tegevuseks on Haljala vallas küll mitmeid võimalusi, kuid nende edasine arendamine nõuab investeringuid, infrastruktuuri ja valdkondadevahelist paremat koordineeritust. Noortel on huvi eelkõige huviringides, spordiklubides käimise vastu.

2012 kevadel viidi 13-26 vanuste noorte seas läbi küsitlus. Millega Sa sooviksid vabal ajal tegeleda, kui sul oleks selleks kõik võimalused olemas? Tulemused on toodud allolevas diagrammis.

Joonis 16. Huviringides osalemise soovid

Noorsootööga tegelevad Haljala vallas otseselt valla territooriumil asuva kooli huvijuhid ja ringijuhid, rahvamaja ringijuhid, spordiringide treenerid, Haljala Noortekeskus ning eestvedajad vabasektoris.

Haljala Noortekeskus avati 2002. aastal, seal töötab ka noortejuht, kes koordineerib Haljala Noortekeskuse ning kogu valla noorte tegevust. Kaasa löövad ka vabatahtlikud noorsootöösse panustajad. Noortekeskuses on noortel võimalik mängida lauamänge, piljardit, õhuhokit, vaadata telerit, kuulata muusikat, teha süüa, joonistada, meisterdada, osaleda noortesündmustel ja võtta osa noorteprojektidest, viia ellu oma ideid, saada infot ja nõu noori puudutavates küsimustest, lihtsalt vaba aega veeta. Võimalus on noortekeskuse ruume välja rentida sünnipäevade ja noortesündmuste läbiviimiseks. Noortekeskusel ei ole endal küll sisustatud õueala, kuid noortel on võimalus kasutada Haljala kooli juures asuvat terviseparki (multifunktsionaalne palliväljak, staadion, rularada, skate-park, võrkpalliväljak), samuti võimaldat ning jõusaali.

Igapäevaselt külastavad Haljala Noortekeskust peamiselt aleviku ning lähikülade noored vanuses 7-19 eluaastat. Projekte ning tegevusi, mille raames saavad tegevustest osa ka 18+ noored, on

vähe. Päevane külastatavus noortekeskuses jääb 30 noore ringi. Suhtlus noortega toimub ka internetis aadressil www.facebook.com/haljalanoortekas. MTÜ Haljala Noortekeskus on ka Eesti Avatud Noortekeskuse Ühenduse liige.

Noortekeskus korraldaks inimjõu olemasolul üritusi ka teistes valla piirkondades (tõmbekeskustes Essus ning Aasperes), kuid siiani on see jäänud piiratud inimressursi taha ning toimib harva. Noortekeskusel toimib koostöö kõrvalvaldade Sõmeru ning Kunda noortekeskustega.

Noortekeskuses on 2011-2014. aastatel olnud Euroopa Vabatahtliku Teenistuse vabatahtlikud Saksamaalt, Kreekast ja Sloveeniast. Rahvusvahelisi noortevahetusi toimub vallas vaid Saksamaa sõprusvalla Schönbergiga, Euroopa Noortele kirjutatud rahvusvahelisi noorteprojekte ei ole toimunud.

Haljala Noortekeskus korraldab koostöös Haljala vallaga ka töömalevaid. 2014. aastal toimus kaks 5-päevast töömaleva vahetust. Noorte huvi töömaleva vastu on hetkel leige, noored teenivad seal miinimumpalka. Noortele on peale tööpäeva tagatud ka arendavad ning huvipakkuvad tegevused.

Noorte teavitamine ja nõustamine

Noortele on tagatud aja-ja asjakohane, kvaliteetne ning kättesaadav informatsiooni ja teavitamise teenus

Hetkeolukord

Haljala vallas eraldi noorte infopunkt puudub. Küsimuste korral on noorel võimalus pöörduda noortekeskusesse noorsootöötaja, koolis sotsiaalpedagoogi või vallas lastekaitsetöötaja poole. Haljala Gümnaasiumil on oma koolileht Koolileht, kus jagatakse informatsiooni tulevaste ürituste kohta, samuti leiavad noored infot kohalikust vallalehest „Haljala valla Sõnumid“. Infot jagatakse ka kooli ning rahvamaja kodulehel. Haljala Gümnaasiumil ning Haljala noortekeskusel on ka hästitoimiv Facebooki leht, millelt noored saavad otse informatsiooni erinevate tegevuste ning võimaluste kohta. Haljala Noortekeskusel on ka valla kodulehel eraldi link, kuhu aga uued uudised aktiivselt ei laeku, seal on vaid nn. „ajatu“ informatsioon. 9.-12. klassi noortele on kooli projektijuhi poolt loodud list, mille kaudu saab noori kõigest vajalikust teavitada, operatiivselt informeerida ning igapäevatööd koordineerida.

Karjäärinõustamist pakutakse Haljala Gümnaasiumis nii 9., 11., ja 12. klassi õpilastele. Võimalusel korraldatakse noortele koolis ka tripod teste. Lääne-Viru Maavalitsus sõlmis 2009.aastal partnerluslepingu Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutusega Innove. Lepingu sõlmimise eesmärgiks on karjääriteenuste arendamine ja teenuste kättesaadavuse tagamine meie maakonnas. Selleks on loodud Karjäärikeskus, mis asub Rohuaia tänaval. Keskus on avatud 20 tundi nädalas ja seal töötab 4 nõustajat, kes osalise tööajaga nõustavad maakonna koolide 9. ja 12.klassi õpilasi nii grupis kui ka individuaalselt.

Erinoorsootöö

Vähekindlustatud perekondadest pärit noortele on kindlustatud vaba aja veetmise võimalused ja samuti on tagatud perede ja probleemsete laste nõustamine.

Hetkeolukord

Peamiseks alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerijaks on alaealiste mõjutusvahendite seaduse alusel moodustatud maakondlikud alaealiste komisjonid. Omavalitsus tegeleb kuritegevuse ennetamisega veel läbi sotsiaalkomisjoni, noortekeskuse (noorsootöötaja) ning kooli. Maakonnas on loodud tervisetuba, kes tegeleb ka uimastiennetamisega. Erinoorsootööd toetab tugivõrgustik: lastekaitsetöötaja, sotsiaalpedagoog, noorsootöötaja, alaealiste komisjon. Töö riskirühma noortega toimubki enamjaolt võrgustikutöö põhimõttel, kuhu on kaasatud tugispetsialistid. Arendada võiks TORE-liikumist Haljala Gümnaasiumis. Samas puuduvad vastavad erinoorsootöö programmid, kuhu noor suunata ning noortekeskus ja kodanikeühendused on siiani selles osas veel kasutamata ressursid. Siiani ei ole läbi viidud uuringut noorte riskikäitumise hindamiseks.

4.1.4. Huviharidus ja huvitegevus

Noortele on kättesaadavad mitmekesised huvihariduse ja huvitegevuse võimalused

Hetkeolukord

Haljala vallas kehtib huvihariduse toetamise kord, toetatakse huvihariduse õpinguid kõigis Lääne-Virumaal asuvates huvikoolides, probleemiks on vahendite nappus eelarves. Kuna toetuse summad on niivõrd väikesed ei taotlegi paljud lapsevanemad toetust.

Kooliväliselt on võimalik osaleda Haljala Gümnaasiumis aastate jooksul välja kujunenud traditsioonilistes huviringides (kodu-uurimine, nuputa, koorilaul, näitering, kunstiring, arvutiõpetus, tööõpetus), pranglimine, liikluring jt ringid. Haljala Rahvamajas on võimalus tegeleda rahvatantsuga ja ansambli pilliõppega.

Noortekeskus on koolivälisel ajal avatud kõigile noortele, noortekeskuses tegelevad noorte juhendamise ka noored täiskasvanud (18-26) – erinevad käsitöötegevused, kokkamine, ürituste korraldamine.

Üheks noorsootöö lisavaldkonnaks peaks olema noorte kaasamine erinevate noorteorganisatsioonide (Noorkotkad, Kodutütred, TORE, ELO, 4H jne) tegevusse. Kohalikud huviringid vajaksid uuendamist ning uute inimeste kaasamist.

Tegevuskava

Prioriteet: Avatud noorsootöö									
Tegevus	Aeg	Rahastamine						Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Toetatakse uute piirkondlike noortetubade tekkimist	2015 +	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	vallavanem, noorsootöötaja
Noortekeskuste/ noortetubade inventari uuendamine ja kaasajastamine	2015 +	*	*					vallaeelarve + projektid	noorsootöötaja
Edendada vabatahtlikku tegevust, suurendada teadlikkust vabatahtliku tegevuse olulisusest ning sellega kaasnevast kasutegurist	2015 +	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	noorsootöötaja
Laste töö- ja puhkelaagri korraldamine	2015 +	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	Noorsootöötaja, maakorraldaja
Prioriteet: Huviharidus ja huvitegevus									
Tegevus	Aeg	Rahastamine						Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Huvihariduse toetamine väljaspool valda	2014 +	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem, finantsnõunik
Huviringide uuendamine, uute huviringijuhtide, vabatahtlike kaasamine	2014 +	*	*	*	*	*	*		vallavanem, noorsootöötaja
Noorte valdkonna laiem uurimine, sh noorte rahulolu ja vajaduste küsitluste/uuringute läbiviimine	2014 +	*	*	*	*	*	*		noorsootöötaja, lastekaitse spetsialist
Prioriteet: Noorte teavitamine ja nõustamine									
Tegevus	Aeg	Rahastamine						Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2015	2016	2017	2018	2019	2020		

Haljala valla arengukava 2014-2020

Koolilehe järjepidevus ja arendamine	2014	*	*	*	*	*	*		Õpilasesindus
Nõustamisteenuste pakkujate võrgustiku koordineerimine ning info edastamine teenuse kättesaadavusest	2014	*	*	*					noorsootöötaja
Arendada ning tõhustada koostöövõrgustikku maakonnas, nt karjäärinõustamisspetsialistidega	2014 +	*	*	*	*	*	*		noorsootöötaja
Prioriteet: Erinoorsootöö									
Tegevus	Aeg	Rahastamine						Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Arendada välja terviklik süsteem riskirühma noorte toetamiseks	2014 +	*	*	*	*	*	*		lastekaitse spetsialist, noorsootöötaja
Riskikäitumise ennetamise koostöövõrgustikku	2014 +	*	*	*	*	*	*		lastekaitse spetsialist, noorsootöötaja
Iga aastase ennetusürituse välja töötamine	2015 +	*	*	*	*	*	*		noorsootöötaja, lastekaitse spetsialist

4.2 Infrastruktuur ja üldine heakord

Aastal 2020 on Haljala meeldiva elukeskkonnaga, korrastatud ja kaasaegse infrastruktuuriga linnalähedane vald, kus järgitakse säästva arengu põhimõtteid

4.2.1 Ühisveevärk, kanalisatsioon, puhastusseadmed, kaugküte, energeetika

Haljala valla kommunikatsioonid on heas seisukorras

Hetkeolukord

Pikka aega Haljala valla probleemiks olnud vananenud seadmed, biopuhastite moraalne ja füüsiline vananemine ning amortiseerunud kanalisatsiooni ja joogivee torustikud rekonstrueeriti suures osas 2011-2013 aastal. Rekonstrueeriti Essu veetorustik, reoveepuhasti ja puurkaev ning Haljala aleviku veemajandusprojekti raames vahetati välja Haljala aleviku ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni torustik ja renoveeriti pumplad. 2012 alustati uue reoveepuhasti ehitusega Haljalas, mis valmis 2013.

Lähiaastatel on vajalik lahendada Tammispea piirkonna elanike ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni torustikega seotud probleemid, lisaks on vajalik uue reoveepuhasti ehitamine ja puurkaevu rekonstrueerimine.

Rekonstrueerimist vajavad osaliselt Haljala alevikus asuvad keskkütte magistraaltorustikud.

Investeeringud uutesse süsteemidesse mõjutavad suuresti ka hinnatundlikku tarbijat, kuna süsteemide uuendamine toob paratamatult kaasa ka hinnatõusu. Pidevalt kallineb ka gaasi, joogivee ning kanalisatsiooniteenuste hind. Seetõttu tuleb rohkem mõelda alternatiivkütteliikide kasutuselevõtule ja/või senise soojatootmise efektiivsemaks muutmisele vastavalt kehtestatud energeetika arengukavale.

Probleemiks on piirkonniti põhjaveetaseme langemine ja kaevude kuivaks jäämine, mis põhjustavad probleeme elanikkonna joogiveega varustamisel.

Tegevuskava

Haljala valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava (ÜVK) parandamine, täiendamine ja teostamine

Täiendatakse koostatud kava vastavalt muutunud situatsioonile ja seoses ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni rekonstrueerimise ja uuendustööde realiseerimisega. Rahastatakse riigi- ja vallaeelarvest ning AS Haljala Soojus eelarvest.

Aaspere ja Essu piirkonna vee- ja kanalisatsioonisüsteemid

Aaspere ja Essu vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimist rahastatakse valla ja AS Haljala Soojuse eelarvest ning KIK toetusmeetmete kaasabil.

AS Haljala Soojuse ümberstruktureerimine

Äriettevõtte kujundatakse ümber osahinguks. Tegevusvaldkondadena lisandub vallavara haldamine.

Energeetika arengukava eesmärkide täitmine

Arengu eesmärk on arendada omavalitsuse tarvet rahuldavat energeetikat, mis kasutaks erinevaid energiaallikaid. Taastuvenergiaallikate (biomass), ning mikroenergeetiliste lahenduste kasutuselevõtt peaks võrreldes tänasega oluliselt suurema. Kõikide uute tehnoloogiate osas tuleks siiski korraldada eelnevalt kompleksne olusringi hindamine ning hoiduma piiratud, ainult praegust olukorda arvestavatest hinnangutest.

Prioriteet: Ühisveevärk, kanalisatsioon, puhastusseadmed, kaugküte										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haljala valla ÜVK arendamise kava koostamine	2014 +		*							vallavanem, majandusspetsialist
Tammispea tee vee ja kanalisatsioonistee mi rajamine	2015 +		*	*	*				KIK SA, vallaeelarve	Majandusspetsialist
Haljala aleviku katlamaja rekonstrueerimine ja uute energiaallikate kasutuselevõtmine	2014 +		*250 tuh.	*250 tuh.					KIK SA, vallaeelarve	Vallavanem, majandusspetsialist
Haljala aleviku kütetrasside renoveerimine	2015 +		*	*	*	*	*	*	KIK SA, vallaeelarve	Vallavanem, majandusspetsialist, AS Haljala Soojus

4.2.2 Tänavavalgustus

Haljala valla tiheasustusosalad on varustatud energiasäästliku tänavavalgustusega

Hetkeolukord

Haljala vallas tekitavad probleeme amortiseerunud tänavavalgustusliinid, energiakulukad valgustid ning nende puudulikkus: valgustamist vajavad mitmed avalikkusele suunatud objektid ja tiheasustusosalad Haljala alevikus, Essu ja Aaspere külades.

Haljala valla eelarvest on rahastatud 2011 - 2013.a. Haljala kiriku välisvalgustus, Võsu mnt ja Rakvere mnt kõnnitee ning Uue tänava piirkonna välisvalgustuse rajamist. 2011.a ehtas SK Haljala Leader-programmi kaasabil välja avalikkusele suunatud välisvalgustuse Rakvere mnt 10 kinnistul.

Tegevuskava

Haljala aleviku tänavavalgustuse rekonstrueerimine

Haljala aleviku tänavavalgustuse rekonstrueerimine toimub vastavalt vallaeelarvele ja projektide kaasrahastamisele.

Haljala alevik Tervete-Veskijärve ja Põllu tänav

2015-2018 aastaks on kavandatud olemasoleva tänavavalgustuse rekonstrueerimine Tervete-Uus-Veskijärve ja Põllu tänavate piirkonnas. Välisvalgustuse rahastamine toimub valla eelarvelistest vahenditest. Planeeritava uuslamupiirkonna tekkimisel laiendatakse välisvalgustusvõrgustikku Uue tn piirkonnas.

Haljala kiriku- ja vallamaja tänavavalgustuse väljaehitamine

Haljala kiriku ja vallamaja (Viru tänava) ala välisvalgustuse rajamine. Projekti kaasfinantseerimiseks taotleb vald vahendeid EL toetusmeetmetest. Välisvalgustuse väljaehitamisse panustab vald oma eelarvest.

Essu küla Essu elamupiirkond

Tehniline dokumentatsioon valmis 2011. aastal ning 2015-2017.a on planeeritud uue toiteliini ja valgustite paigaldamine Antsu ja Pargi tänavate piirkonda. Projektide finantseerimise allikas on Haljala valla eelarvelised vahendid.

Aaspere keskuse tänavavalgustuse renoveerimine ja väljaehitamine

Elukeskkonna parendamise eesmärgil planeeritakse Aaspere keskusesse uus tänavavalgustussüsteemi rajamist. Tegevuskava kohaselt rajatakse uus tänavavalgustussüsteem ja rajatakse uus välisvalgustusliin lõigul Vana-Tallinna mnt ristmik - Seltsimaja aastatel 2015-2017. Projekti rahastatakse valla eelarvest.

Prioriteet: Säätlik ja optimaalne tänavavalgustus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Põllu tänava ja Tallinna mnt vaheline ala	2015 +		*						vallaeelarve	majandus-spetsialist
Tervete tn - Veskijärve	2015 +			*	*	*			vallaeelarve	majandus-spetsialist
Essu elamupiirkond	2016 +			*	*				vallaeelarve	majandus-spetsialist
Aaspere keskuse tänavavalgustus	2014 +	*	*						vallaeelarve + projektid (EAS)	majandus-spetsialist

e renoveerimine ja väljaehitamine										
Haljala aleviku Viru tänava tänavavalgustus (projekteerimine ja ehitamine)	2015 +		*	*					projektid (EAS, MKA) + valla eelarve	majandus-spetsialist

4.2.3. Teedevõrk

Haljala valla avalikus kasutuses olevad teed on heas seisukorras

Hetkeolukord

Haljala alevikku rajati Võsu maantee äärde koostöös Maanteeametiga kõnnitee, kogupikkusega 1,48 km. Lisaks Rakvere ja Tallinna maanteed äärde kõnniteed.

Valla peamiseks probleemiks on kergliiklusteede (jalgrattateed, jalakäijate teed) puudumine. Kohalike teede seisukord on stabiilselt paranenud. Teede korrashoiu kvaliteet ja ulatus sõltub otseselt selleks eraldatud vahendite määra.

2013 valmis Haljala liiklussõlme ehitus, mille käigus rajati viadukt, jalakäijatele sild ja tunnel, 5 rampi, jalgratta-ja kõnniteed ning ehitati välja välisvalgustus. Liiklussõlm loob antud piirkonnas eeldused kinnisvaraarenduseks. Kehtiva Haljala valla üldplaneeringu alusel on antud piirkonnas perspektiivsed maakasutusotstarbed äri-ja tootmismaa.

Tegevuskava

Avalikus kasutuses olevad vallateed korrastatakse ja remonditakse vastavalt teehoiukavale.

Kergliiklusteed

Kergliiklusteede võrk laieneb vastavalt Lääne-Viru maakonna teemaplaneeringule. Jalakäijatel tuleks võimalikult otstarbekalt kasutada olemasolevaid kõnniteid ja liikumisharrastajatel väiksema liiklusintensiivsusega kohalike teid. Kergliiklusteede võrgustiku arendamine perspektiivis toimub koostöös riigimaanteed projektide arendustega ja läbi VIROL-i ühisprojekti.

Võsu mnt ringristmiku väljaehitamine

Endise valgusfoori ristmiku rekonstrueerimine koos võimaliku liikluskorralduse muutmisega (ringristmik) ehitatakse välja koostöös Maanteeametiga. Ringristmiku valmimise tähtaeg on sept. 2014.

Prioriteet: Teedevõrk ja turvaline liikluskorraldus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		

Haljala valla arengukava 2014-2020

Teede inventariseerimine ja seisunditaseme määramine	2015 +		*	*						Majandusspetsialist
Haljala aleviku ümbersõidu vajalikkuse määratlemine ja liikluskorraldus	2017 +				*	*	*	*	vallaeelarve, maanteeamet	Majandusspetsialist
KOV toetus erateedele (remont ja talihoole)	2014 +		1000 0	*	*	*	*	*	vallaeelarve	Majandusspetsialist
Valla kergliiklusteede võrgu projekteerimine	2015 +		*	*	*	*	*	*	vallaeelarve, EL tõeufondid	Majandusspetsialist

4.2.4. Keskkond

Haljala valla keskkonnaseisund, heakord ja ajaloomälestiste seisukord on hea

Hetkeolukord

Oluliseks probleemiks antud hetkel on puhkealade vähesus Haljala alevikus. Restaureerimist vajavad kalmistuaed, kirik- ja kirikuaed.

Tegevuskava

Haljala vallamaja ja Haljala Rahvamaja tiikide puhastamine

2010 – 2020 toimub Haljala aleviku tiikide niitmise ja saneerimise rahastamine projektipõhiselt.

Maastiku - vallamööbli kujunduse eskiisprojekti rakendamine

2013.aastal koostati Haljala aleviku maastikukujunduse eskiisprojekt haljastustöödeks ja vallamööbli kujundamiseks ning mille käigus hinnati ka kõrghaljastuse seisundit. Projekti rahastati valla eelarvest.

Kalmistu aia restaureerimistööde teostamine

Tellitakse Muinsuskaitse eritingimused tööde teostamiseks. Ja esitatakse restaureerimistööde rahastamiseks taotlus Muinsuskaitseametile. Omaosalus rahastatakse valla eelarvest.

Kalmistule urnimatmisplatsi rajamine

Koostatud on Haljala kalmistu ühte ossa urnide matmisplatsi kujundusprojekt.

Haljala valla arengukava 2014-2020

Prioriteet: Keskkond										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haljala vallamaja ja Haljala Rahvamaja tiikide puhastamine	2014 +	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve , AS Viru Õlu ja projektipõhiselt (KIK)	Majandusspetsialist
Haljala aleviku maastiku – ja vallamööbli kujunduse projekti rakendamine Haljala koolihoone ja rahvamaja ümbruses	2014 +	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	maakorraldaja
Kalmistu aia ja Schuberti kabeli restaureerimistöde teostamine	2014 +		*	*	*	*	*		vallaeelarve + projektid	maakorraldaja
Kiriku piirdeaia korrastamine	2014 +									maakorraldaja
Urniplatsi rajamine	2015 +		*	*	*	*	*		vallaeelarve, Muinsuskaitseamet	maakorraldaja
Kalmistute andmete ja kaartide digitaliseerimine, kalmistuplaani paigaldamine	2016 +			*	*	*			Vallaeelarve, projektid	maakorraldaja, kalmistuvaht

4.2.5. Jäätmemajandus

Haljala vallas on korraldatud nõuetekohane jäätmete käitlemine

Hetkeolukord

Haljala valla üldisteks jäätmehoolduse arendamise eesmärkideks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tarbimisharjumusi ning muuta jäätmehooldus jäätmevaldajate

igapäevaelu loomulikuks osaks. Olulisimaks eesmärgiks on piirkondliku olmejäätmeveo korraldamine ja jäätmekavas etteseadud eesmärkide täitmine.

Tegevuskava

Jäätmekava täiendamine

Tuginedes valdade varasemale koostööle jäätmekäitluse korraldamisel, on ühtsete arengusuundade väljatöötamine piirkonnas tulemusliku jäätmekäitluse arendamiseks majanduslikult põhjendatud.

Keskkonnateadliku tarbimise ja jäätmekäitluse põhimõtete tutvustamine haridusasutustes, ettevõtetes ja valla elanike seas

Aktuaalse teabe vahendamine väljaannete „Haljala Valla Sõnumid”, maakondlike ajalehtede ja valla kodulehe kaudu.

Prioriteet: Keskkonnasäästlik jäätmekäitlus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Jäätmekava rakendamine		*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	majandus-spetsialist
Keskkonnateadliku tarbimise ja jäätmekäitluse põhimõtete tutvustamine		*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	majandus-spetsialist
Jäätmejaama arendamine (osutatavate teenuste laiendamine)			*	*	*				vallaeelarve + projektid	majandus-spetsialist
Jäätmejaama tööshoidmiseks vajalike vahendite ja partnerite leidmine			*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	majandus-spetsialist

4.3. Ettevõtlus, turism ja arendustegevus

Aastal 2020 on Haljala vald kõrge tööhõivega, soodsa ettevõtluskeskkonna, väljakujunenud elamu-, teenindus-, põllumajandus-, tööstus-, ning puhke ja turismipiirkondadega vald. Aktiivselt on valla arengusse kaasatud kodanikuühendused.

4.3.1. Elamu- ja puhkepiirkonnad

Haljala valla elamu- ja puhkepiirkondade väljaarendamiseks on loodud võimalused

Hetkeolukord

Hetkel on probleemiks elamukruntide vähesus Haljala alevikus ja selle lähiümbruses. Uusi elamupiirkondi ei ole Haljala valla territooriumil arendatud. Samuti puudub sotsiaalelamufond, mille järele on viimastel aastatel tekkinud vajadus. 2013 aastal on riigilt soetatud Haljala alevikus Uue tänava detailplaneeringualal 8 elamukrunti, millest 5 on hoonestusõigusega koormatud. Haljala vallavolikogu on kehtestanud Essu külas endise Kurvakodu kinnistu detailplaneeringu. Essu küla arenduspiirkond hõlmab 7 elamumaa ja 1 korruselamumaa sihtotstarbega krunti. Essu arendusalal on võimalik liituda ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga. Haljala Vallavalitsus on korraldanud enampakkumisi kruntidele hoonestusõiguse seadmiseks, kuid seni on olnud huvi arendusala vastu tagasihoidlik.

Tegevuskava

Üldplaneeringuga ettenähtud maa-alale elamualade planeerimine

Peale Uue tänava detailplaneeringu kehtestamist on loodud eeldused elamumajanduse arendamiseks Haljala alevikus. Uue tänava detailplaneeringu alal on ette nähtud 21 elamukrunti. Elamumajanduse arendamise eeldused on loodud ka Essus asuva Kurvakodu kinnistu detailplaneeringu kehtestamisega (7 elamukrunti).

Maareformi lõpuleviimine

Reformimata riigimaade munitsipaalomandisse taotlemine vastavalt Haljala valla üldplaneeringule.

Haljala aleviku Põllu tänava piirkonna aiamaade korrastamine ja kasutuselevõtmine haljasalana

*Munitsipaalelamufond.***Tabel 8.** Haljala valla munitsipaalelamufond seisuga 01.07.2014.a. (*Vallavalitsus*)

Jrk nr	Aadress	Nimetus	Katastritunnus	Ehitus aasta	Liik	Kinnistu suurus (m2)	Netopind (m2)
1	Trahteri tee 5-9, Aaspere	elamu12 korteriline	19001:001:0550	1969	korteriomand	2835	39,2
2	Rakvere mnt 8-19, Haljala	elamu 27 korteriline	19002:003:1270		korteriomand	4153	33,0
3	Trahteri tee 7-2, Aaspere	elamu12 korteriline	19001:001:0900	1971	korteriomand	3292	42,7
4	Tallinna mnt 6-8, Haljala	elamu 24 korteriline	19002:003:1530		korteriomand	3922	39,4
5	Võsu mnt 4, Haljala	korterelamu	19002:003:0015	1932	kinnisasi	1548	225,1
6	Tammispea tee 13-3, Essu	elamu12 krt	19003:002:0109	1971	korteriomand	3876	42,5
7	Puudevilu, Kavastu	elamu	19001:001:0149	1920	kinnisasi	1373	46,8
8	Kooli 1-2, Võipere	elamu11 korteriline	19001:002:0058		kinnisasi	23377	35,4
9	Põdruse, Kodupaiga krt 1, 2, 3, 4, 7, 9 ja 10	korterelamu	19003:002:0206		vallasvara	7510	372,0

Võsu mnt 4 (endine apteegihoone) võõrandamine

Enne 1940.a. ehitatud ja üks väheseid Haljala alevikus säilinud miljööväärusliku arhitektuurse ilmega hoone võõrandatakse.

Prioriteet: Elamu- ja puhkepiirkonnad										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Munitsipaalelamufondi renoveerimine	2014	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve, KREDEX	vallavanem, majandusspetsialist
Võsu mnt. 4 võõrandamine	2014	*	*							majandusspetsialist
Uue tänava elamupiirkonna arendamine, tehnosüsteemide ja taristu rajamine	2014+		*	*	*	*			Maa-amet, vallaeelarve	majandusspetsialist
Essus Kurvakodu elamupiirkonna tehnosüsteemide ja	2015+		*	*	*				vallaeelarve	majandusspetsialist

infrastruktuuri rajamine										
Tervise- ja spordirajatiste arendamine Tatruse külas krossiraja piirkonnas	2015+		*	*	*	*			vallaeelarve + projektid	vallavanem, majandusspetsialist, maakorraldaja
Haljala aleviku Maheda tiigi ümbruse arendamine kohaliku tähtsusega puhkealaks	2014+		*	*	*					vallavanem, majandusspetsialist, maakorraldaja

4.3.2. Arendus- ja planeerimistegevus

Arendus- ja planeerimistegevus loob valla arengueesmärkide saavutamiseks head võimalused

Hetkeolukord

2010. aastal kehtestati uus valla üldplaneering, milles on planeeritud perspektiivsed tootmis- ja elamupiirkonnad. Valla omaosaluse ja PRIA külameetmete toel on valminud külakeskused Aasperes, Essus ja Varangul. Kodanikuühenduste tuumikud on välja kujunenud. Külaseltsid korraldavad üritusi ja huvitegevust külas. Investeeringuid vajavad külade mänguväljakute ja puhkealade kordasaamiseks ning ruumide sisustuse täiendamiseks.

Avalikes huvides tegutsevate multifunktsionaalsete külakeskuste olemasolu parandab paikkondliku ühtekuuluvustunnet-, vaba aja veetmise võimalusi, kohapealset turvalisust ning avalike teenuste osutamist. Seetõttu on vald otsustanud toetada külakeskuste tegevust. Mittetulundussektori toetamine toimub vastavalt kehtestatud korrale.

Piirkondade loodus- ja arhitektuuripäränd

Mälestised ja kultuuriväärtusega objektid toimivad turismimagnetina, olulisem on aga nende roll koha identiteedi kujundajana. Oluline on tagada objektide (mõisahooned ja pargid) säilimine ja taastamine nende ajaloolist ilmet respektierides. Ühest küljest on kultuuripäränd oluline turismiattraksioon, teisalt pakub see võimaluse turismiinfrastruktuuri arendamiseks. Kultuuripärändi potentsiaali kasutamine turismis loob võimaluse ettevõtluse mitmekesistamiseks ja uute töökohtade loomiseks maapiirkonnas.

Ettevõtlusalade ja turismisektori arendamine

Tegevuskava

Prioriteet: Arendus- ja planeerimistegevus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Kohaliku omaalgatuse ja mittetulundussektori toetamine	2014 +	*	*	*	*				vallaelarve	vallavanem
Ettevõtlusele vajaliku taristu väljaehitamise toetamine	2014 +		*	*	*				vallaelarve + erakapital ja projekt EAS	majandusspetsialist
Ettevõtjate teavitamine ja ümardala korraldamine	2014 +		*	*	*				vallaelarve	vallavanem, majandusspetsialist
Ettevõtluspäeva (kord aastas) korraldamine koostöös LVAK-iga, grupinõustamine ja infopäevad KOV/MTÜ/Ettevõtja									vallaelarve + projektid	vallavanem
Valla kultuuripärandi tutvustamine	2014 +	*	*	*					struktuurifondid	vallavanem; majandusspetsialist
Piirkonda tutvustava infomaterjali koostamine, turismisektori tegevuse toetamine	2014 +	*	*	*	*	*			vallaelarve projektid	vallavanem, majandusspetsialist
Objektide müügi ja rendiinfo edastamine LVAK-ile ja Virumaa infoportaalile	2014 +	*	*	*					vallaelarve	Vallavanem, majandusspetsialist

4.4. Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja terviseedendus

Aastal 2020 on Haljala vald turvalise elukeskkonnaga, elanike iseseisvat toimetulekut efektiivselt ja paindlikult toetava ning toimiva hoolekandesüsteemiga vald

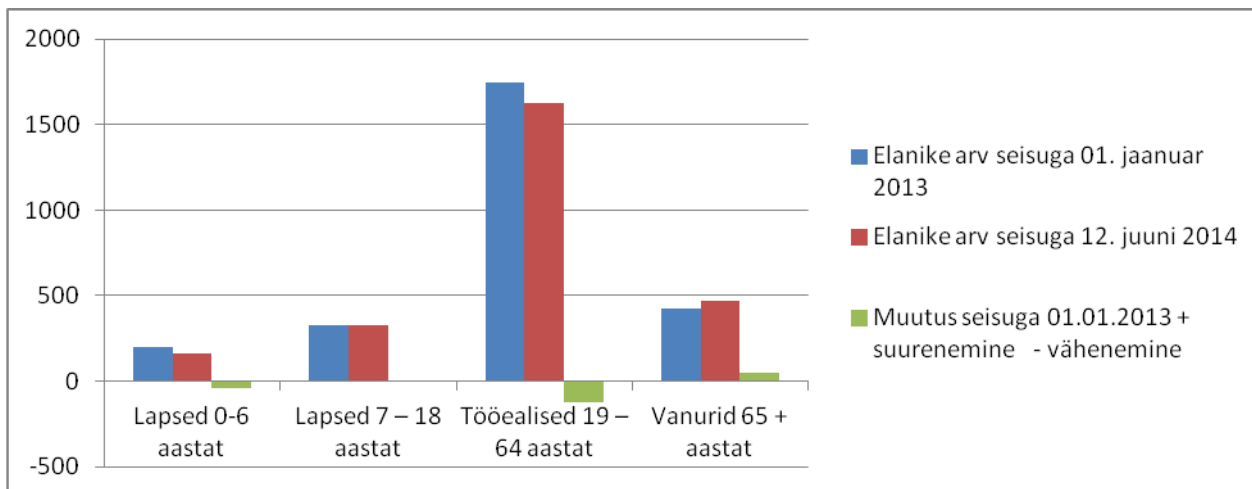
4.4.1. Sotsiaal- ja tervishoiuteenused

Vallas on toimiv hoolekandesüsteem läbi mitmekülgset välja arendatud sotsiaal- tervishoiuteenuste

Hetkeolukord

2014. aasta juunikuu seisuga oli Haljala vallas tööealisi inimesi 62,9%, pensionealisi inimesi on 18,2%, koolieelikuid 6,1% ja koolealisi lapsi 12,8%.

Joonis 17. Haljala valla elanike vanuseline struktuur. (Vallavalitsus)

Pensionäride osakaal on võrreldes 2000. aastaga kasvanud. Seoses pensionäride arvu olulise suurenemisega on suurenenud ka vajadus hooldusteenuse järele.

Haljala alevikus tegutseb päevakeskus psüühiliste erivajadustega ja pensionealistele inimestele. Päevakeskuse eesmärgiks on tõsta eakate ja puudega inimeste tegevusvõimet ning suurendada sotsiaalset aktiivsust, arendada loovate lahenduste leidmist ning toetada nende iseseisvat toimetulekut.

Toimetulekutoetuse taotlejate arv on pidevalt suurenenud seoses Eesti majanduses valitseva olukorraga ja sellest tingitud tööpuudusega (Vt diagramm Toimetulekutoetuse saajad). Haljala vallas registreeritud töötuid 01.01.2014 seisuga 51 (seisuga 31.07.2014 aga 20). Kõige kõrgem oli töötus vallas 2010. aastal, kus oli registreeritud 139 inimest.

Haljala Vallavalitsuses töötab kolm sotsiaalametnikku (sotsiaaltöötaja, lastekaitse ja noorsootöö spetsialist ja sotsiaaltöö spetsialist).

Sotsiaalvaldkonna keskne tegevus on sotsiaalsete probleemidega isikute ja nende perede toimetulekuraskuste leevendamine ning ennetamine ja abi osutamine erinevate sotsiaalteenuste näol. Üks kord kuus käib koos vallavolikogu sotsiaalkomisjon, mis vaatab üle laekunud toetusavaldused ja esitab vallavalitsusele oma ettepanekud toetuste maksmiseks ning suunab valla sotsiaalhoolekande üldist arengut.

Esmatasandi tervishoiuteenust pakuvad Haljala vallas kaks perearsti, kes osutavad tervishoiuteenust ka valla koolile. Haljala alevikus töötab hambaravikabinet ja apteek. Haljala vald osaleb esmatasandi tervishoiuteenuse osutamise eesmärgil MTÜ Rakvere Haigla juures asutatavas maakondlikus tervisekeskuses, tagamaks tervishoiuteenuse kättesaamise tervisekeskuse filiaali näol Haljalas ning ehitades uued perearstiruumid pastoraadihoonesse. Vallavalitsusele on sotsiaaltöö küsimustes koostööpartnerid vallavolikogu sotsiaalkomisjon, perearstid, pensioniamet, haigekassa, töötukassa, OÜ Invaru, MTÜ Inkotuba, külaseltsid jt. Haljala vald on MTÜ Rakvere Haigla liige.

Tervislike eluviiside harrastamisele aitab kaasa Haljala alevikus asuv tervise- ja puhkepark.

Vallas puudub looduslik, rahvasportlasele sobiva profiiliga terviserada, mis leiaks kasutamist aastaringsest. Moraalselt ja füüsiliselt on vananenud võimlas asuv jõusaal ja lauatenneruum ning sealne inventar. Vallas ei tegeleta järjepidevalt ja plaanipäraselt elanike tervist edendava tööga.

Sotsiaalteenuste ja tervishoiu arengu eesmärgid ja mõjud valla arengule

Sotsiaalhoolekande arengu eesmärk vallas on elanikele võimaldavate sotsiaalteenuste mitmekesistamine ja kättesaadavuse parandamine, ennetavate teenuste arendamine. Vajadus on laiendada ja mitmekesistada eluasemeteenuste osutamise võimalusi, arendada ja mitmekesistada hoolekandeteenuseid lastele ja peredele. Mitmekesistada hooldus-ja tugiteenuseid eakatele ja puuetega inimestele. Välja ehitada sotsiaalmaja ja puuetega noorte päevakeskus.

Tõhustada tuleb terviseedenduslikku tööd vallas.

Sotsiaalteenused aitavad reaktiveerida tööturult tõrjutuid, toetada ümberõpet, samuti pakuvad need tuge riskirühmadele säilitades nende tegutsemisvõime ja kaasatuse ühiskonda. Kvaliteetne tervishoiuteenus mõjutab positiivselt elanike tervist ja eluiga, seega ka iivet ning tööjõu kvaliteeti.

Tegevuskava

Tugiisiku ja pereabilise teenuse arendamine

Tugiisiku ja pereabilise teenus on suunatud lastega peredele. Teenuse eesmärk on toetada lastega peresid laste eest paremaks hoolitsemiseks ja neile arengut soodustava keskkonna tagamiseks. Hetkel on omavalitsuses koolitatud 3 vabatahtlikku tugiisikut.

Sotsiaalpindade soetamine ja sotsiaalmaja ehitamine

Kohalik omavalitsus on kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama, luues vajaduse korral võimaluse sotsiaalkorteri üürimiseks. Vallal puuduvad sotsiaalpinnad, kuid nõudlus nende järele on. Põdruse külas olev korrusmaja, kus vald omab 7 korterit (kahe- ja kolmetoalised), ehitatakse välja sotsiaalmajaks. Rahastamisvõimalusi otsib vald erinevatest fondidest, korterite soetamine toimub valla eelarvest.

Puuetega inimeste elukeskkonna parandamine

Isikuid, kellel on raskusi eluruumis liikumise, endaga toimetulekuga või suhtlemisega, abistab vald korteri kohandamisel vastavalt tema puudest tulenevatele vajadustele. Remonti teostatakse valla puuetega inimeste registri alusel. Rahastatakse valla eelarvest ja riigi eelarvest.

Puuetega noortele päevakeskuse ja toetatud elamise teenuse arendamine

Hoolduskoormuse vähendamiseks arendatakse välja päevakeskuse ja toetatud elamisteenus puuetega noortele Essus endises lasteaed algkooli hoones. Rahastamine toimub erinevatest fondidest, riigi eelarvest ja valla eelarvest.

Prioriteet: Sotsiaalteenused										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Sotsiaalmaja ehitamine Põdruse korrusmaja baasil	2015 +			*	*				vallaeelarve, struktuurfondid, ÜFS	vallavanem, sotsiaaltöötaja
Arendada pere toimimist toeta-vaid teenuseid (tugiisik, pereabi-line, eneseabi-rühmad)	2014 +	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve, struktuurfondid	vallavanem, sotsiaaltöötaja
Puuetega inimeste elukeskkonna parandamine läbi tugiteenuste arendamise ja eluaseme füüsilise kohandamise	2014 +	*	*	*	*	*	*		vallaeelarve riigieelarve	sotsiaaltöötaja, ehitus – ja planeerimis-spetsialist
Puuetega noortele päevakeskuse ja toetatud elamise teenuse arendamine Essu Külakeskuse hoones	2015 +		*	*	*				vallaeelarve struktuurifondid	Majandus-spetsialist, ehitus – ja planeerimis-spetsialist
Perearstikeskuse ruumide ehitamine pastoraadihoonesse	2015 +		*	*					vallaeelarve, struktuurfondid	vallavanem

4.4.2. Vallaelanike tervise parendamine

Elanike teadlikkuse ja tervise parandamise huvides kavandatakse vastav tegevus koostöös avaliku-, era- ja kolmanda sektoriga. Tegevuse olulisteks osadeks on tervistavate eluviiside propageerimine ja selleks vastavate ürituste korraldamine lähtuvalt terviseprofiieli tegevuskavast, alkoholismi, suitsetamise, narkomaania ja HIV-viiruse leviku tõkestamine.

Haljala valla elanikud on tervislike ja sportlike eluviisidega

Tegevuskava

Terviseedendusliku töö tõhustamine vallas

Algatada ja toetada tervistedendavaid projekte ja tegevusi vallaelanike tervise parandamiseks ja tervisekäitumise mõjutamiseks terviseprofili tegevuskavast lähtuvalt.

Haljala valla tervisepäevade korraldamine

Perekesksete tervisepäevade "Terve pere" korraldamine. Perede ja vallaelanike kaasamine ühistegevusse läbi tervislike ja sportlike ürituste. Üldharivad loengud tervise teemal. Tervisliku eluviisi propageerimine koolides-lasteaedades, lastevanemate seas. Sportlaste, terviseametnike, arstide jt kutsumine loenguid pidama, kepikõnni organiseerimine. Valla ettevõttele, kes panustavad oma töötajate tervislikesse eluviisidesse, tunnustamine.

Haljala puhke- ja tervisepargi arendamine

Haljala puhke- ja tervisepargi maa-alale on SK Haljala initsiatiivil rajatud välitrenažööride ala, korvpalliplatsid, skatepark mänguväljakud ning asfalteeritud on rulluisurada. Uuendamist ja edasist arendamist vajab võrkpalliplatsi ja täiendavate atraktsioonide rajamine. Rahastamisvõimalusi leida erinevatest fondidest ja programmist (Keskkonnainvesteeringute Keskus, Hasartmängumaksu Nõukogu, Euroopa Liidu tõukefondid - meede "kohalike avalike teenuste arendamine") omaosalus rahastatakse valla eelarvest.

Laste mänguväljakute ehitamine

2012. aastal rajati mängu- ja spordiväljakud Haljalasse, Aasperesse ja Essusse. Projekte rahastati vallaelarvest ja projektipõhiselt. Põllu tänaval asuv haljasala on planeeritud kasutusele võtta rekreatsiooni alana.

Prioriteet :Terviseedendus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haljala valla tervisepäevade korraldamine	2014 +	*	*	*	*	*	*	*	vallaelarve + projektid	vallavanem, külaseltsid MTÜ-d
Haljala puhkepargi arendamine	2015 +		*	*	*				vallaelarve + projektid	vallavanem, majandusspetsialist
Spordi- ja mänguväljakute rajamine ja uuendamine valla eri paigus			*	*					vallaelarve + projektid	vallavanem, majandusspetsialist
sh välitrenažööride paigaldamine Essu	2015 +									vallavanem koostöös külseeltsiga

Haljala valla arengukava 2014-2020

Terviseedendusliku töö tõhustamine vallas (algatada ja toetada terviseedenduslikke projekte)	2014 +	*	*	*	*				vallaeelarve + projektid	vallavanem, külaseltsid, MTÜ-d
---	--------	---	---	---	---	--	--	--	--------------------------	--------------------------------

4.5. Kultuur, sport ja vaba aeg

Aastal 2020 on Haljala terveid eluviise järgiva ja kultuuriliselt aktiivse elanikkonnaga vald, kus igapäev on võimalus sportlikuks ja vaimseks eneseteostuseks ning harivaks vaba aja veetmiseks

4.5.1 Kultuurikeskus

Haljala rahvamaja toimib multifunktsionaalse, kõigile avatud kultuurikeskusena nii kohalikul kui maakondlikul tasandil

Arengueeldusteks on tugevalt hoitud kultuuritraditsioonid, remonditud rahvamaja, tunnustatud ja motiveeritud eestvedajad, aktiivselt tegutsevad ja rahastatud huviringid. Arengueesmärkideks on kultuuriteenuste valiku laiendamine, tervikliku nägemuse kujundamine valla kultuurielust, koordineeritus ja koostöö kultuuri- ja külaseltsidega, kultuuriobjektide korrashoid ja kindlustamine vajaliku inventariga, kultuuriinimeste ümarlaua regulaarne läbiviimine koostöös kultuuri- ja hariduskomisjoniga. Väärtustatakse kultuuri-, hariduse-, spordi- ja noorsootöö eestvedajaid vallas, jätkatakse Haljala valla kultuuripremia ja Peeter Toominga nimelise fotopremia väljaandmist.

Hetkeolukord

Haljala valla kultuurielu aktiivsus on paikkonniti erinev, sõltudes otseselt kohalike eestvedajate olemasolust ja aktiivsusest. Aastaringelt toimub erinevaid üritusi, mis on enamasti läbi viidud vallavalitsuse, rahvamaja, MTÜde ja haridusasutuste koostöös.

Haljala rahvamaja potentsiaal on osaliselt ära kasutamata ja seda eelkõige maakondlikul tasandil. Vajalik oleks võimalusterohkele hoonetele uusi väljundeid leida. Samuti tuleb välisüritusteks Rahvamaja juurde rajada välislava, mis võimaldaks ürituste ampluaad veelgi laiendada.

Rahvamajas on palju kasutuseta ruume kuid samas on hoones asuv raamatukogu ruumipuuduses. Hoone ruumiprogramm on vaja üle vaadata koos kõikide teiste valla hoonete ruumiprogrammiga. Hoone siseruumid on suures osas remonditud. Remonti vajavad peamiselt personaliruumid, erinevad hoiuruumid ja baariruumi taga asuv köök. Korrastamist ja soojustamist vajab hoone välisfassaad.

Tegevuskava

Prioriteet: Kultuurikeskus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haljala Rahvamaja hoone ja ruumide	2017 +				*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	ehitus- ja planeerimis-

renoveerimine										spetsialist
hoone välisfassaadi korrastamine	2014 +	*	*	*	*	*			vallaeelarve + projektid	ehitus- ja planeerimis-spetsialist
rahvamaja haljastuse kaasajastamine	2015 +		*	*					vallaeelarve	Maakorraldaja
Välilava projekteerimine ja ehitamine RM juurde	2015 +								vallaeelarve + projektid	ehitus- ja planeerimis-spetsialist, rahvamaja juhataja
Haljala Rahvamajas tegutsevate huvialaringide ja muude tegevuste toetamine	2014 +		*	*	*	*	*		vallaeelarve + projektid	Rahvamaja juhataja
Rahvamaja inventari uuendamine sh heli-, esitlus- ja valgustus-tehnika ning kinotehnika ja muusikariistade soetamine	2014 +		*	*	*	*	*		vallaeelarve + projektid	Rahvamaja juhataja
Rahvariiete soetamise toetamine	2014 +		*	*	*	*			vallaeelarve + projektid	Rahvamaja juhataja

4.5.2 Sporditegevus vallas

Haljala valla elanikud on terved ja sportlike eluviisidega

Hetkeolukord

Sportimisvõimalused vallas on piirkonniti erinevad. Valla spordiobjektidest on suurimad kooli staadion ja võimla. Paraku on võimla väga halvas seisus ning vajab rekonstrueerimist. Uuendamist ootab ka koolistaadion. Moraalselt ja füüsiliselt vananenud on võimlas asuvad ruumid ning sealne inventar. Võimla ja selle kõrvalruumide kaasajastamine võimaldab paremal tasemel läbi viia ja valmistuda valla traditsioonilisteks spordiüritusteks, loob paremad eeldused saali avalikuks kasutamiseks ning spordilaagrite korraldamiseks. Valla spordiüritustel on tagatud rahastamine, noortel on võimalused osaleda vallas tegutsevates treeninggruppides. Enamikke treeninggruppe juhendavad litsentseeritud treenerid.

Tervisespordi harrastajatele on puudus kaasaegsetele tingimustele vastavatest tervise-ja matkaradadest. Selleks, et oleks võimalik harrastada jalgrattasporti ja rulluisutamist on plaanis osaleda maakondlikus kergliiklustee võrgustikus. Tööealise elanikkonna hulgas on vaja propageerida tervisesporti, korraldada koolitusi ja liikumisüritusi.

Terviseelise eluviiside harrastamisele aitab kaasa Haljala alevikus asuv puhke- ja tervisepark. Vallas puudub looduslik, rahvasportlasele sobiva profiiliga terviserada, mis leiaks kasutamist aastaringiselt.

Tegevuskava

Sporditööd vallas korraldab spordijuht koostöös spordiklubidega.

Haljala võimla kaasajastamine

Haljala võimla sportimisvõimaluste kaasajastamine on plaanitud koos uue koolihoone ehitamisega.

Haljala sportimisvõimaluste kaasajastamine (sealhulgas inventari kaasajastamine ning treenimisvõimaluste mitmekesistamine) on kavandatud projektipõhiselt. Lisarahastamisvõimalusi otsitakse Hasartmängumaksu Nõukogult, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt, projekti omaosalus rahastatakse valla eelarvest.

Prioriteet: Sporditegevus										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Kooli võimla ehitamine	2016+			*	*	*	*		vallaeelarve + projektid	vallavanem
Haljala staadioni rekonstrueerimine (sh murukatte uuendamine)	2016+			*	*				vallaeelarve + projektid	vallavanem
Spordiklubide tegevuse toetamine	2014	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	vallavanem
Traditsiooniliste spordiürituste korraldamine	2014	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + projektid	vallavanem

4.5.3 Raamatukogud***Haljala valla raamatukogud on innovaatilised*****Hetkeolukord**

2010.a. otsustas volikogu ühendada Haljala, Aaspere ja Varangu raamatukogud Haljala Vallaraamatukoguks, esindustega Aasperes, Essus ja Varangul.

Suurim on Haljala raamatukogu, millise teeninduspiirkonnas elab 1559 vallaelanikku. Aaspere teeninduspiirkonnas on 526, Essus ja Varangul 526 vallaelanikku. Raamatukogudes kokku on 38825 (+ 350) teavikut.

2013. aastal oli Haljalas 532 alalist lugejat, Aasperes 193, Essus ja Varangul 108. (2012 oli vastavalt 917 (-385), 210 (- 17) ja 112 (-4) lugejat. Laenutusi oli kokku 2013. aastal 25566, sellest Haljalas 16942, Aasperes 4500, Essus ja Varangul 4124.

Võrreldes 2011. aastaga on laenutuste arv suurenenud /vähenenud Haljalas (+ 1409), Aasperes (+ 857), Essus ja Varangul (- 947).

Haljala valla arengukava 2014-2020

Ja võrreldes 2012 aastaga laenutuste arv vähenenud kõikides raamatukogudes: Haljalas (- 2404), Aaspere (- 740), Essus ja Varangul (- 947).

Laenutuste ja lugejate arvu vähenemine on tingitud elanike arvu vähenemisega piirkonnas ja lugejate olemikontrolli teostamine 2013 aastal. Raamatukogud on piisavalt varustatud uute raamatute ja perioodikaga.

Aaspere haruraamatukogu asub Aaspere Külakojas, olles piirkonna elanikele soodsas asukohas. Kirjanduse valik ja hulk on lugejatele piisav. On AIP ja WiFi. Külakoja ruume saab kasutada ürituste korraldamisel. Materiaalne olukord on rahuldav.

Haljala Vallaraamatukogu asub Haljala Rahvamajas, mis on aleviku keskel. Kirjanduse hulk ja valik on lugejatele piisav. Raamatukogus on WiFi ja arvuti lugejatele kasutamiseks.

Varangu haruraamatukogu kaks ruumi Essus on piisavalt avarad, üks ruum remonditi 2011.a., teine ruum vajaks sanitaarremonti. Ühes ruumis on uus mööbel, kuid teine ruum vajaks ka uut mööblit. Infopunktis on kaks arvutit.

Varangu laenutuspunkt asub Varangu Seltsimaja ühes ruumis, milles on vana inventar. On internetiühendus ja lugejaarvuti. Raamatukogu on piisavalt varustatud uute raamatute ja perioodikaga.

Elanike arvu vähenemisel erinevates küldes, raamatukogude teeninduspiirkondades võib osutada vajalikuks raamatukogude töö ümberkorraldamine.

Tegevuskava

Tagada kirjanduse liikumine valla raamatukogude vahel. Alustada **koduteenindusega**, et tuua vajalik kirjavara kätte nendele inimestele, kel puudub võimalus tervisliku seisundi tõttu ise raamatukogu külastada. Tasuta koduteenindust saavad kasutada need eakad või liikumisraskustega inimesed, kes elavad Haljala vallas. Muuta raamatukogud kasulikuks ja meeldivaks ajaveetmise ja elukestva õppimise kohaks. Vajalik on infotehnoloogilise taristu pidev täiendamine ning raamatukoguhoidjate pidev erialane- ja tasemekoolitus, et väärtustada nende tööd ühiskonna silmis ja tõsta konkurentsivõimet.

Haljala raamatukogu vajab ruumide laiendamist, mida oleks võimalik teha rahvamaja alumise korruse ruumi arvel, et sinna paigutada lasteosakond. Uuendada oleks vaja mööblit ja soetada avariitulid. Kaaluda tuleks raamatukogude kokkuviiimist kooliraamatukoguga uue ja kaasaegse koolihoone baasil.

Varangu raamatukogu ruumide laiendamine ja inventari kaasajastamine

Varangu raamatukogu ümberpaiknemine Essu külasse, kus asub enamik piirkonna raamatukogu laenutajaist. Sel juhul jääb Varangule raamatute laenutuspunkt. Varangu haruraamatukogus soetada koopiamaasin ja uus tööarvuti, uus inventar ka teises ruumis. Varangu laenutuspunktis uuendada mööbel, soetada printer ja võõtkoodilugeja. Projekti rahastatakse valla- ja riigieelarvest ning otsitakse ka projektipõhiseid rahastajaid (Hasartmängumaksu Nõukogu, EL struktuurfondid, Kultuuriministeerium).

Prioriteet: Raamatukogud										
Tegevus	Aeg	Rahastamine						Rahastamis e allikad	Vastutav ametnik	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haljala Vallaraamatukogu teenuste mitmekesistamine	2015+		*	*	*				Vallaeelarve	vallavanem, majandusspetsialist

4.5.4 Haljala kihelkonnamuuseum

Haljala koduloomuuseum on reorganiseeritud kaasaegseks nõuetekohaseks kihelkonnamuuseumiks, kus tegeldakse paikkondliku kultuuripärandi kogumise, talletamise ja eksponeerimisega

Hetkeolukord

Rikkalik kultuurilooline materjal, mis on aegade jooksul kogunenud, vajab edaspidi süsteemset kogumist ja talletamist. Haljala Rahvamajas asuva koduloomuuseumi ruumid on pidevalt lisandunud ajaloomaterjali tulemusena kitsaks jäänud. Lähtudes paikkonna rikkalikust ajaloolis-kultuurilisest pärandist, on tekkinud vajadus laiendada koduloomuuseumi järk-järgult välja kihelkonnamuuseumiks. Kihelkonnamuuseumi olemasolu võimaldaks turistidel ja paikkonna elanikel tutvuda endise Haljala kihelkonna ajaloo, suurendaks kohalike elanike identiteeti ning Haljala aleviku turismipotentsiaali.

Tegevuskava

Multifunktsionaalse kihelkonnamuuseumi ehitamine

Haljala kihelkonnamuuseumi kujundamine, mis sisaldaks ruume kihelkonnamuuseumile, näituste eksponeerimiseks, avalike ürituste s.h õppeklaasi tarbeks, konverentsi- ja kontserdisaali jaoks, külalistetube, kohvikule ja kohalike ettevõtjate ning nende toodangu tutvustamiseks.

Haljala Kihelkonna ajaloo raamatu koostamine ja väljaandmine

Raamatu sisuline ülesehitus on kavandatud sellisena, et ta hõlmaks kogu ajaloolist ruumi, mida varem tunti Haljala kihelkonnana; kuivõrd aga XX sajandi kohaajaloo kontekstis pole *kihelkond* enam domineeriv märksõna, tuleb kindlasti käsitleda ka teistsuguseid administratiivseid ja sotsiaal-majanduslikku üksusi nagu valdasid, külanõukogusid ja kolhoose. Et XX sajand Haljalamaal on suurelt jaolt kaetav veel elava suulise pärimusega, saab mälestustel raamatus olema küllaltki suur osakaal. Raamatu tegijate ring on lai- nii tehnilist laadi abiliste kui kirjasatjate-intervjueritavate näol. Raamat ilmuks must-valge trükkis ja sisaldaks rikkalikult fotosid. Raamat ilmuks esmalt eesti keeles ja selle planeeritav tiraaž on 1000 tk. Haljala kihelkonna ajaloo raamat on esinduslik kingitus, mida on võimalik kasutada ajalootundides.

2007.aastal alustati materjali kogumisega

2011-2015.aastal materjali kogumine ja koostamine. Korrekatuur ja toimetamine.

2016-2017.aastal raamatu materjali toimetamine ja trükkimine.

Rahastamine valla eelarvest ja taotleda vahendeid kultuurkapitalilt ning LEADER meetmest.

Prioriteet: Haljala pastoraadihoonele kasutusotstarbe leidmine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Arengukava, teostatavus - ja tasuvusanalüüsi ning turundusstrateegia koostamine	2015+		*	*	*	*			valla eelarve projektid	Vallavanem
Pastoraadihoone ruumilahendus- ja ehitusprojekti koostamine perearstiteenuse osutamiseks, kiriku kantsleile ja muuseumile	2015+		*	*	*	*			valla eelarve	vallavanem, ehitus- ja planeerimisspetsialist
Ruumide välja ehitamine ning museaalide eksponeerimiseks ja korrastamiseks vajaliku inventari soetamine	2015+		*	*	*	*			valla eelarve +ettevõtte d+ projektid (EL tõe-fondid)	vallavanem, ehitus – ja planeerimisspetsialist
Haljala Kihelkonna ajalooramatute koostamine ja väljaandmine	2015+		*	*	*				valla eelarve + projektid	vallavanem

4.5.5 Haljala kirik

Haljala kirik on restaureeritud ja mitmeotstarbeliselt kasutatav

Hetkeolukord

Muinsuskaitse all oleva Haljala kiriku seisukord on hetkel halb. Eelkõige vajab põhjalikku restaureerimist hoone fassaad ja siseruumid. Kohalikku kultuuriruumi kuuluva ehitise restaureerimiseks ja välja arendamiseks on loodud sihtasutus, kus ühe asutajaliikmena esindatud Haljala vald. Teisteks liikmeteks on EELK Viru Praostkond ja EELK Haljala Püha Mauritiuse kogudus.

Tegevuskava

Osalemine Sihtasutuse Haljala kirik töös

Projektide kaasrahastamine valla eelarvest. Varasemalt on Haljala vald EELK Haljala kogudust toetanud kiriku rekonstrueerimisprojekti valmimise, kirikule oreli soetamise ja talvekiriku valmimise rahastamisega. Kaasrahastatud on erinevaid kultuuriprojekte. Haljala vald on valmis ka tulevikus rahastama erinevaid projekte, mis seotud kiriku restaureerimisega- ja selles toimivate kultuuriürituste toimumisega. Haljala kirik kui üks tähtsamaid kohaliku turismi objekte, vajab rohkem avalikkusele eksponeerimist (avatud kirikute programm jt).

Prioriteet: Haljala kirik										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Osalemine Sihtasutuse Haljala kirik töös		*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve + riigieelarve + projektid	vallavanem

4.5.6 Vabaühendused ja külaliikumine

Haljala vallas on väljakujunenud toimiv vabaühenduste võrgustik ja tegus külaliikumine

Hetkeolukord

2014.a. seisuga tegutseb Haljala vallas 52 mittetulundusühingut (sh 15 korteriühistut). Haljala vallas on 20 küla ja Haljala alevik. Võrreldes külade üldarvuga, võiks ühenduste arv olla tunduvalt suurem. Enamus külasid on passiivsed ja pole leidnud piisavalt motivatsiooni tegutsemiseks. Osalt on selle põhjuseks kohalike sädeinimeste vähesus, aga ka ebapiisav koordineerimine valla poolt. Vallal ei ole külavanema statuuti, ametlikult on valitud üks külavanem Aukülas. Külaliikumiste seltside juhatuse esimehi on aga külaelanikud aktsepteerinud kui mitteametlikke külaliidreid. Vabaühenduste võrgustik ja ühendustevaheline sisuline koostöö on kasutamata arenguvõimalus. Viimastel aastatel on mittetulundusühingute tegevus aktiveerunud. Aktiivselt on taotletud rahalisi vahendeid Euroopa Liidu mitmetest programmidest ja nende abil loodud vallaelanikele uued võimalused eneseteostuseks ja vaba aja veetmiseks. MTÜ -de taotlusel on vald toetanud nende ettevõtmiste kaasfinantseerimist omaosaluse kulude osaliseks katmiseks. Vallas kehtestatud korra järgi makstakse vallaelanikele, kultuuri- ja spordiüritusi korraldatavatele mittetulundusühingutele, seltsingutele ja sihtasutustele tegevustoetust. Aastaid tagasi tehti algust vallale kuuluvate hoonete üleandmisega kodanikuühendustele. Vallavalitsuse nägemus on, et tugevamad organisatsioonid võiksidki võtta hooned oma hallata, tagades ruumide intensiivsema kasutuse ja optimeerides kulutusi. Ühendused tegutsevad peamiselt projektipõhiselt, taotledes oma põhikirjaliste eesmärkide elluviimiseks vahendeid erinevatest programmidest ja fondidest. Pikas perspektiivis sooviksid ühendused oma tegemiste rahastamisel suuremat kindlustunnet – vallapoolset püsivat rahalist toetust.

Haljala valla arengukava 2014-2020

Kohalikud külapäevad, heakorralgud, rahvakalendri tähtpäevade tähistamised, laadad ja rahvaspordi üritused on juba aastaid mittetulundusühingute korraldada. Kõigil neil ettevõtmistel on olnud ka oluline roll valla maine kujundamisel.

Ühendused tegelevad ka täiskasvanute hariduse, erinevate koolituste ja seminaride korraldamisega. Kõigile nende poolt kokku pandud projektitaotlustele on garanteeritud vallapoolne kaasfinantseering.

Külade arenguvõimalused ja vajadused on erinevad: huvitegevuste ja ürituste korraldamine, kogukonnale vajalike teenuste osutamine, külade elu- ja looduskeskkonna parandamine, puhkealade ning matkaradade rajamine. Erinevate piirkondade arengu kavandamisel teeb vald tihedat koostööd kohalike külaliikumistega. Probleemiks on noorte vähene kaasatus ühenduste tegemistesse. Osalt on selle põhjuseks ka vähene koostöö kohalikul tasandil. Kaaluda kodanikuühenduste ümarlaua regulaarset kokkukutsumist, mille toimimine vajab edaspidi paremat koordineerimist.

Tegevuskava

Kaasata aktiivsemalt vabaühendusi valla oluliste küsimuste otsustusprotsessi. Määratleda valdkonnad ja tegevused millised avalikud teenused oleks võimalik anda üle vabaühendustele.

Toetada vabaühendusi võimalikult vastavalt küla või piirkonna vajadustest lähtuvalt.

Prioriteet: Vabaühenduste kaasamine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Avalike ülesannete üleandmise võimaluste kaardistamine	2015+		*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem
Ajaloopärandi kogumise toetamine	2014+		*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem
Haljala Kodulootoa materjalide korrastamine ja ruumide leidmine	2014+	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem
Kodanikuühenduste ja korteriühistute nõustamine	2014+		*	*	*	*			vallaeelarve projektid	vallavanem, majandusspetsialist
Külavanemate tegevuse toetamine ja ümarlaua korraldamine	2014+		*	*	*	*			vallaeelarve	vallavanem, majandusspetsialist
Kodanikuühenduste (seltside) toetamine piirkonna arenguvajadustest lähtuvalt	2014+	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem

4.5.7 Turvaline elukeskkond

*Haljala vallas on väljaarenenud turvaline ja ohutu elukeskkond***Hetkeolukord**

Haljala valla territooriumil Haljala alevikus asub Ida Politseiprefektuuri Haljala konstaablipunkt. Valveteenust osutavad vallas turvafirmad G4S ja USS Security. Vallas ei ole turvafirmade tugirühmi kuid toimivad ametlikud naabrivalvepiirkonnad. Valla tuletõrje veevõtukohtad ei vasta nõuetele ja nende arv ei ole piisav. Tegeletakse tuleohutusosalase selgitus- ja ennetustööga elanikkonna hulgas.

2012 loodi vabatahtlik Kärnu tuletõrjekomando.

Vabatahtlike tuletõrjajate, naabrivalve piirkondade võrgustik ja omavalitsuse kriisikomisjoni vaheline sisuline koostöö on kasutamata arenguvõimalus.

Tegevuskava

Elukeskkonna turvalisuse parandamine ning ohtude miinimumini viimise tagajärjel on elukeskkond muutunud ohutumaks ja inimsõbralikumaks. Väärtegade ennetamiseks ja turvalisuse tagamiseks paigaldatakse Haljala keskasulasse videovalvesüsteem.

Prioriteet: Turvalisuse tagamine										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Kohaliku vabatahtliku päästekomando tegevuse toetamine	2014+	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem, majandus-spetsialist
Valla ressursiplaani ja riskianalüüsi koostamine	2014+		*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem, vallasekretär
Abipolitseinike motiveerimine patrullteenistuse rakendamisel ja suurendamisel	2014+	*	*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem
Naabrivalve piirkondade loomise toetamine	2014+		*	*	*	*	*	*	vallaeelarve	vallavanem
Videovalvekaamerate paigaldamine	2014+	*	*	*					vallaeelarve	vallavanem, majandus-spetsialist

4.6 Haldussuutlikkus ja koostöö

Aastal 2020 on Haljala vald majanduslikult ja haldussuutlikult hästi toimiv omavalitsus, kus toimib koostöö riiklike institutsioonidega, teiste omavalitsuste ja nende liitudega, era- ja kolmanda sektoriga, eraisikute ja sõprusvaldadega

4.6.1 Avalikud teenused, meedia ja avalikud suhted

Haljala vallas on hästifunktsioneeriv ja heas seisukorras kõigile kättesaadav kvaliteetne avalik teenus, mis on kasutatav ka e-teenusena ning igapäevaselt aitab inimesi kompetentne ja haldussuutlik valla ametnikkond ning volikogu

Hetkeolukord

Et mõista paremini valla keskkonna ja inimeste vajadusi, vajavad Haljala vallavolikogu liikmed põhjalikumalt teavet avalikust teenusest ja omavalitsuse ülesannetest.

Hetkel olemasolev infotehnoloogiline potentsiaal vallas on kasutamata. Tähelepanu tuleb kohalikul tasandil rohkem pöörata täiendkoolitustele (olemas arvutiklass koolis, IT personal vallas/koolis).

Juurutamist vajavad elektroonilise dokumendihalduse süsteemi Postipoiss võimalused, kus kõigil elanikel on võimalik jälgida dokumendi ringlust ja esitada dokumente digitaalsel põhjal.

Avalikud internetipunktid (AIP) asuvad Haljala Raamatukogus, Aaspere haruraamatukogus ja Varangu haruraamatukogus Essus ning Varangu haruraamatukogu laenutuspunktis Varangul. WiFi leviala katab Haljala Rahvamaja, Haljala vallamaja, Aaspere Külakoja ja Essu Külamaja ja nende ümbruse ning puhke – ja tervisepargi.

Valla ajaleht „Haljala Valla Sõnumid“ ilmub alates 1995.aastast üks kord kuus. 2007.aastast ilmub leht värvilisena koos koolilehega. Lehe materjalide kokkupanemisse on kaasatud kooli esindajad. Vallas ei ole loodud avalike suhete spetsialisti kohta. Avalikkusega suhtlemist reguleerib valla esindamise kord ja korraldab vallavanem, valla veebilehte haldab vallakantselei ja tööd korraldab vallasekretär. 2012.aastast on kasutusele võetud kohalikele omavalitsustele väljatöötatud ühtne kodulehekülg (KOVTP).

Kohaturunduse ja mainekujundamisega ei ole seni teadlikult tegeletud. Vallal on väljatöötatud oma sümboolika ja kasutusele võetud kihelkonnamuster. Vajadus oleks sümboolikaga kujundatud erinevate meenete järele, mis on kujundatud kultuuritraditsioone ja -pärandit silmas pidades. Samuti valda tutvustava voldiku järele.

Tegevuskava

Haljala vallavolikogu liikmete ning vallaametnike kompetentsuse tõstmine

Vallavolikogu liikmetele ja ametnikele toimub pidev sisekoolitus, täiend- ja ümberõpe, mille tagajärjel suureneb koostöö ja kompetents.

Haljala valla arengukava 2014-2020

Ametnikele AO tasemekoolituste ja eksamineerimiste korraldamine, mille tulemusel kiireneb ja suureneb efektiivne tööaja kasutus.

Ametnikkond komplekteeritakse pädevatest, vastutustundlikest ja arenemisvõimelistest spetsialistidest, viiakse vastavusse tööülesanded ja koosseisud.

Liituda volikogu istungite infosüsteemiga (VOLIS). Digitaalajastuga kaasaskäimiseks uuendatakse volikogu liikmetele soetatud arvuteid ning luuakse ühtne infosüsteem volikogu dokumentide haldamiseks. Õpilaste kaasamine valla tuleviku kuvandi loomisele läbi omaloominguvõistluse.

Haljala vallakeskuse hoone rekonstrueerimine

Vallakeskuse hoone funktsionaalsuse parandamiseks ning ametnike töötingimuste parandamiseks on vajalik hoone renoveerimine koos pastoraadipoolse osaga.

2015. aasta on kavandatud vallamaja pastoraadipoolse osa rekonstrueerimistööde projekteerimine ja ruumilahenduse koostamine, rajamaks ruumid erinevatele sihtrühmadele ja huvigruppidele. Projekti rahastatakse vallaeelarvest ja projektipõhiselt.

Vallavalitsuse, volikogu ja komisjonide regulaarsed kohtumised valla külade elanikega

Avaliku arvamuse uuringute läbiviimine vallaelanike seas, aktiivne kaasamine valla arengu kavandamisse. Enne strateegilise tähtsusega otsuste vastuvõtmist korraldatakse avalikke arutelusid.

Haljala valla visuaalse identiteedi loomine, kodulehekülje arendamine ja avalike teenuste osutamist toetavate infosüsteemide arendamine ehk e-vald.

Prioriteet: Avalikud teenused										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamis e allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Haljala vallakeskuse hoone rekonstrueerimine	2016 +			*	*	*			riigieelarve + projektid + vallaeelarve	majandusspetsialist, ehitus- ja planeerimisspetsialist
Haljala valla arengukava 2015-2025 koostamine	2015 +		*						vallaeelarve	vallavanem, vallasekretär
VOLIS kasutuselevõtmine	2015 +		*	*	*				vallaeelarve	vallasekretär
Haljala vallavolikogu liikmete ja vallaametnike kompetentsuse tõstmine	2014 +	*	*	*	*				vallaeelarve	vallavanem, vallasekretär
Haljala valla visuaalse identiteedi loomine, kodulehekülje	2015		*	*	*				vallaeelarve + projektid	vallavanem, vallasekretär

arendamine ja avalike teenuste toetavate infosüsteemide arendamine ehk <i>e-vald</i>										
IT auditi tellimine ja arengukava koostamine (valla riist- ja tarkvara auditeerimine, arengukava)	2015 +		*	*	*				vallaelarve	vallavanem, vallasekretär
Kommunikatsioonistrateegia väljatöötamine (sise- ja välissuhtluse korraldamine)	2015		*	*	*				vallaelarve	vallavanem
Lahtiste uste päevade korraldamine vallaasutustes	2014	*	*	*	*				vallaelarve	vallavanem, asutuste juhid
ISKE projektis osalemine	2015		*	*					vallaelarve	vallasekretär

4.6.2 Koostöö

Koostöö kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil

Hetkeolukord

Haljala vald teeb koostööd naaberomavalitsustega. Haljala vallal on sõlmitud koostöölepingud Dorotea vallaga Rootsist, Schönbergi vallaga Saksamaalt ja Pyhtää vallaga Soomest.

Tegevuskava

Omavalitsuste koostöö edendamine

Koostöös Kadrina vallaga on käivitatud ühtse jäätmeveo korraldamine.

Haljala vald peab oluliseks koostöö edendamist ja ühiste projektide käivitamist naaberomavalitsustega. Kaaluda ühtsete teenuste osutamist.

Osalemine LEADER tegevuspiirkonna MTÜ Partnerid töös. Samuti EMOL-i ja VIROL-i töös.

Piiriülestes koostööprojektides osalemine

Tõhustada koostööd sõprusvaldadega ja uute partneritega ühisprojektides osalemisel ja EL toukefondide finantseerimisel.

Haljala valla arengukava 2014-2020

Prioriteet: Koostöö										
Tegevus	Aeg	Rahastamine							Rahastamise allikad	Vastutav ametnik
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Omavalitsuste koostöö edendamine haldusreformi läbiviimisel	2015+		*	*	*				vallaeelarve + projektid	volikogu esimees, vallavanem
Osalemine LEADER tegevuspiirkonna MTÜ Partnerid töös	2014+	*	*	*	*				vallaeelarve + projektid (LEADER)	vallavanem
Piiriülestes koostööprojektides osalemine	2015+		*	*	*				vallaeelarve, fondid	vallavanem

5. SWOT ja arenguprioriteedid

5.1. Haljala arengueelduste kvalitatiivset kokkuvõtet pakub SWOT-analüüs (2012), mille käigus on toodud välja järgmised Haljala valda ja selle väliskeskkonda iseloomustavad:

Tugevused

- Logistiliselt hea asend ja valla aeg-ruumiline kättesaadavus (Tallinn-Narva maantee, maakonnakeskuse Rakvere lähedus)
- Ajalooline kihelkonnakeskus ja väljakujunenud asustus
- Hariduse ja kultuurielu ajaloolised traditsioonid ning järjepidevus
- Toimiv ettevõtlus ja töökohad
- Kvaliteetsed haridusvõimalused kohapeal
- Esmatasandi avalike teenuste kättesaadavus, sh arstiabi
- Külaliikumine kohtadel
- Taristu väljaarendatus (teedevõrk, sotsiaalne infrastruktuur, side- ja kommunikatsioon)
- Looduskeskkonna väärtustamine ja heakord valla keskasulates
- Põllumaa kõrge boniteet ja kaasaegne põllumajandus
- Elamufond ja kinnisvaraturu toimimine

Nõrkused

- Rahvaarvu vähenemine: noorte väljaränne, rahvastiku vananemine ja madal iive
- Struktuurne tööpuudus ja tööjõu nappus
- Alevikus ühisvee- ja –kanalisatsiooniga katmata piirkonnad
- Mitterahuldav ühistranspordiühendus valla äärekülade ja vallakeskuse ning valla äärekülade ja maakonnakeskuse vahel
- Munitsipaalhoonete amortiseerumine ja vabade pindade mittekasutamine
- Elanike passiivsus ja vähene ühtekuuluvus
- Kiriku, kui vaimse keskuse, nõrk kandepind
- Heakorrastatuse taseme ebaühtlus
- Kergliiklusteede vähesus
- Valla "oma näo" puudumine ja vähene mainekujundus

Võimalused

- Haljala liiklussõlme rekonstrueerimine Tallinn- Narva maanteel, valla ajalis-ruumilise kättesaadavuse paranemine
- Euroopa Liidu struktuurifondide ja riiklike toetuste võimalused kaasfinantseerimisega projektide elluviimiseks
- Kodanikuühiskonna areng ja külaliikumise kandepinna laienemine
- Küllastajate arvu kasv, soov viibida looduses ja huvi ajaloojärandi kohta
- Arendajate huvi valda investeerida
- Elamumajanduse aktiveerumine
- Koostööhuvide laienemine (naaberomavalitsused, riigiametid, ettevõtjad, vabauhendused)

- Side- ja kommunikatsioonitehnoloogia uute lahendite kasutuselevõtmine: e-teenused, sotsiaalmeedia võimalused
- Elanike tervise väärtustamine ja sisuka vaba aja veetmise ootused

Ohud

- Rahvastiku tööalane liikumine, tööjõu ja aktiivsete elanike väljavool
- Majanduslik ebastabiilsus ja hinnatõus
- Rahakesksed väärtused, vabatahtliku tegevuse koomaletõmbumine
- Majanduslik ja sotsiaalne kihistumine ning abivajajate ja riskirühmade arvu kasv, sh kuritegevuse kasv
- Kulude kasv infrastruktuuri ülalpidamiseks
- Kohalike omavalitsuste kohustuste kasv ilma riigipoolsete finantseeringuteta; riigi seadusandlikud initsiatiivid, mis piiravad omavalitsuslikku iseseisvust“.

Haljala valla **tugevustest** on kahtlemata tähtsaim faktor soodne strateegiline asukoht, millest on suurel määral ka edasine arengu kiirus ja efektiivsus. Haljala valla, kui regiooni üks omanäolisem ja tugevaim faktor on ajaloolise kihelkonnakeskuse olemasolu, kultuurilis-hariduslik järjepidevus ja traditsioonid. Oluline toimiv ettevõtlus. Haljala vallas on olemas sotsiaalobjektid: hariduse- ja tervishoiuasutused, raamatukogud, rahvamaja ja kalmistu.

Haljala valla **nõrkuste** äramainimisel peetakse tähtsaimaks rahvaarvu vähenemist. Mitterahuldav on ühistranspordiühendus valla äärealadel. Valla arendustegevuses on saanud piiranguks munitsipaalhoonete amortiseerumine.

Võimalustest tuleb ära märkida eelkõige asukoha väärtustamist, seda eeskätt uue Haljala liiklussõlme valmimise valguses. Tallinn- Narva maantee läbib valla territooriumi ligi paarikümne kilomeetri ulatuses ja tõenäoliselt suureneb nimetatud magistraali tähtsus ka Euroopa mastaapides. Suured võimalused loob aktiivse kolmanda sektori tekkimine kasutamaks ära regionaalseid investeeringuid ja Euroopa Liidu tõukefonde eeskätt investeeringuteks sisuka vaba aja veetmise võimaluste loomisel. Arenguvõimalus on uute side- ja kommunikatsioonitehnoloogiate kasutuselevõtmises.

Ohtudena nähakse rahvastiku tööalast liikumist ja haritud ning aktiivsete inimeste äravoolu mis on suuresti tingitud majanduslikust ebastabiilsusest. Ohuks on abivajajate ja riskirühmade arvu kasv. Ohuks on kommunikatsioonide amortiseerumine ja kulude kasv infrastruktuuri ülalpidamiseks. Ohuks on omavalitsuste tulubaasi mittevastavus reaalsetele vajadustele, et kindlustada investeeringud valla tasakaalustatud arenguks.

5.2. Haljala valla arenguprioriteetid aastatel 2014-2020

Valla finantsvõimekuse tagamiseks ja arenguprioriteetide elluviimiseks tuua valda enam investeeringuid Euroopa Liidu struktuurifondidest, Eesti ja rahvusvahelistest arengutoetustest ja programmide, riigi- ja erasektori vahenditest. Valla eelarves tagada raha valla jaoks prioriteetsete projektide kaas- ja sildfinantseeringuteks. Laiendatakse projektipartnerite ringi.

Haljala valla prioriteetsed arengusuunad ja tegevused:

Haridus ja noorsootöö

- Haljala koolihoone ehitamine
- Piirkondliku noorsootöö tõhustamine ja noortekeskuste/noortetubade inventari uuendamine ja kaasajastamine
- Huvihariduse toetamine ja uute võimaluste loomine
- Riskikäitumise ennetamine ja riskirühma noorte toetamine

Infrastruktuur ja üldine heakord

- Teede ja tänavate hooldus – ning remonditööde teostamine
- Tänavavalgustuse rekonstrueerimine Haljala alevikus, Essu ja Aaspere külas
- Haljala aleviku kütetrasside renoveerimine ja uute energiaallikate kasutuselevõtmine
- Kergliiklusteede võrgustiku loomine
- Haljala aleviku tiikide puhastamine
- Keskkonnateadlikkuse tõstmine

Ettevõtlus ja arendustegevus

- Elamumajanduse arendamine (Haljala aleviku Uue tänava ja Essu küla Kurvakodu kinnistu detailplaneeringualade väljaarendamine).
- Kohaliku omaalgatuse ja mittetulundussektori toetamine
- Taristute arendamise toetamine

Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja terviseedendus

- Esmatasandi perearstiteenuste osutamine pastoraadihoones
- Sotsiaalteenuste arendamine
- Erivajadustega inimeste elukeskkonna parandamine
- Terviseedendusliku töö tõhustamine vallas

Kultuur, sport ja vaba aeg

- Haljala tervise – ja puhkepargi ning rahvamaja ümbruse virgestusala arendamine
- Haljala Rahvamaja hoone ja ruumide renoveerimine ning inventari kaasajastamine
- Haljala raamatukogu ruumide laiendamine ja inventari soetamine
- Haljala pastoraadihoonele kasutusotstarbe ja rahastamisvõimaluste leidmine.

Haldussuutlikkus ja koostöö

- Haldussuutlikkuse tõstmine, efektiivse toimimise ja tõhusa finantsjuhtimise tagamine
- Haljala vallakeskuse hoone rekonstrueerimine
- Tulemuslik koostöö teiste omavalitsuste ja koostööpartneritega

6. Arengukava muutmine

Arengukava muutmine toimub igal aastal, eelnedes valla järgneva aasta eelarve koostamisele. Arengukava muutmise käigus koostatakse ülevaade arengukava elluviimise senisest käigust, aktualiseeritakse valda iseloomustav statistiline materjal ning olukorrast tulenevad probleemipüstitused ja arenguvajadused, hinnatakse arengustrateegia elluviimise edukust ja saavutusi, täpsustatakse arengumudelid ja investeeringu kavas toodud objekte ja tegevusi. Seejärel analüüsitakse lähiaastate investeeringuteks vajaminevaid rahasummasid. Veel eristatakse kohaliku omavalitsuse projektid, mida rahastatakse ainult kohaliku omavalitsuse eelarvest ning projektid, millele soovitakse või lisanduvad riigi, Euroopa Liidu ja teiste arengufondide ning erasektori kaasfinantseerimine.

Kõik arengukava muutmissetpanekud esitatakse volikogule. Arengukava muutmiseks loetakse olukorra analüüsi, visiooni ja arengumudelid esitatud strateegia sisulisi muutusi, samuti tegevuskava eesmärkide, ülesannete ja tegevuste muutmist või uute lisamist, mis oluliselt muudavad vallaelarve kasutamist.

Arengukava projekti koostab valitsus ja esitab selle kinnitamiseks volikogule. Kõik valla arengudokumendid (üldplaneering, eelarvestrateegia, arengukava, valla territooriumi osa arengukava, valla ametiasutuse hallatavate asutuste arengukavad) peavad olema omavahel seotud ning ei tohi olla vastuolus. Kehtiv valla arengukava peab mis tahes eelarveaastal hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat. Kui vallal on pikemaajalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, tuleb arengukavas esitada andmed arengukava kehtivusaega ületatavate kohustuste kohta.

Arengukava koostatakse kogu valla territooriumi kohta. Täiendavalt võib arengukava koostada:

- 1) valla territooriumi osa kohta kehtiva arengukava täpsustamiseks või täiendamiseks;
- 2) valdkonnapõhise arengukavana kehtiva arengukava täpsustamiseks või täiendamiseks;
- 3) mitme valla või linna või nende territooriumi osade kohta huvitatud kohalike omavalitsusüksustega omavahelisel kokkuleppel.

Valitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava koostamise protsessi ning tagab kehtestatud arengukava järgimise. Teade arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustamise kohta avaldatakse maakonnalehes ja valla veebilehel. Avaliku väljapaneku kestus ei või olla lühem kui kolm nädalat.

Hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks vaatab volikogu läbi valla arengukava ja võtab vastu otsuse selle täitmise ja vajadusel muutmise kohta. Pärast vastuvõtmist volikogu poolt avalikustatakse arengukava ning volikogu istungite ja volikogu komisjonide koosolekute protokollid arengukava menetlemise kohta valla veebilehel ning edastatakse informatsiooni arengukava või arengukava muudatuste vastuvõtmise kohta maavanemale ja Siseministeriumile.